
KAAVASELOSTUS

20601782

VAALAN KUNTA

OULUJÄRVEN LÄNSIRANNAN RANTAOSAYLEISKAAVAN MUUTOS

- POHJOISOSA

31.5.2023

LUONNOS

VAALAN KUNTA

SWECO, OULU

Käsittelyvaiheet

Kaavatyön käynnistäminen, kunnanvaltuusto	29.4.2020 § 15
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtävillä	14.6.2022-31.8.2022
1. Viranomaisneuvottelu	8.9.2022
Valmisteluvaiheen kuuleminen, luonnos nähtävillä	21.6.2023-31.8.2023
Ehdotus nähtävillä	
Hyväksytty kunnanvaltuustossa	

Liitteet

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma	31.5.2023
Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta annettu palaute ja vastineet	

Liite 1: Rakennettu kulttuuriympäristö, kohderaportti

Liite 2: Edullisuusvyöhyketarkastelu

Liite 3: Emätilaselvitys (taulukko)

Liite 4: luonnoksesta saatu palaute ja vastineet

Liite 5: ehdotuksesta saatu palaute ja vastineet

Kaavakartta

Kaavaluonnos 1:10 000	31.5.2023
-----------------------	-----------

Muut asiakirjat

Voimassa olevat ranta-asetmakaavat

Sisältö

1	JOHDANTO	1
1.1	Suunnittelualue	1
2	LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Strategiat ja suunnitelmat	2
2.1.1	Vaalan kuntastrategia 2030	2
2.2	Suunnittelutilanne	3
2.2.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	3
2.2.2	Yleiskaavan sisältövaatimukset	4
2.2.3	Maakuntakaava	4
2.2.4	Yleiskaavat	8
2.2.5	Asemakaavat ja ranta-asemakaavat	10
2.2.6	Rakennusjärjestys	12
2.2.7	Pohjakartta ja kiinteistöt	12
2.2.8	Selvitykset ja suunnitelmat	12
2.2.9	Vireillä olevat muut suunnitelmat ja hankkeet	12
3	LÄHTÖTIEDOT	13
3.1	Yleistä	13
3.2	Luonnonympäristö	13
3.2.1	Yleiskuvaus	13
3.2.2	Luonnonsuojelualueet	14
3.2.3	Pohjavesialueet	1
3.2.4	Vesistöt	1
3.2.5	Tulva-alueet	2
3.2.6	Pilaantuneet maa-alueet ja maaperän pilaantumisriskit	2
3.2.7	Maaperäolosuhteet	2
3.2.8	Maa-ainesten otto	1
3.3	Maisema	1
3.3.1	Yleiskuvaus	1
3.3.2	Arvokkaat maisema-alueet	2
3.3.3	Perinnemaisemat	3
3.4	Rakennettu ympäristö	3
3.4.1	Rakennettu kulttuuriympäristö	3
3.5	Arkeologinen kulttuuriperintö	7
3.6	Liikenne	11
3.7	Voimajohdot	12
3.8	Yhdyskuntatekniikka	12
3.9	Maanomistus ja emätilaselvitys	12
3.10	Väestö, elinkeinot, rakentaminen sekä palvelut	12
3.11	Virkistys	14
3.12	Ympäristön häiriötekijät	15
4.	TAVOITTEET	17

5	SUUNNITTELUN VAIHEET	18
5.1	Vireilletulo	18
5.2	Osallistaminen ja vuorovaikutus	18
5.3	Viranomaisyhteistyö	19
5.4	Saatu palaute	19
5.5	Saadun palautteen huomiointi	19
6	YLEISKAAVAN KUVAUS	20
6.1	Kaava-alueen rajausta	20
6.2	Rantavyöhykkeen rajausta ja tulkinta	20
6.3	Yleiskaavan kuvaus	20
6.3.1	Kokonaisrakenne ja -mitoitusta	20
6.3.2	Kuvaus alueittain ja toimialoitain	21
6.3.3	Kaavamääräykset	29
6.3.4	Muut merkinnät	31
7	YLEISKAAVAN VAIKUTUKSET	32
7.1	Vertailevat tarkastelut	32
7.1.1	Muutos nykytilanteeseen	32
7.1.2	Ympäristövaikutukset; vaikutukset luonnon- ja maiseman kannalta merkittäviin alueisiin tai kohteisiin	32
7.1.3	Valtakunnalliset ja seudulliset intressit	33
7.1.4	Muiden tavoitteiden toteutuminen	33
8	YLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN	35
8.1	Detaljikaavoitus, muu suunnittelu ja toteuttamistoimenpiteet	35

1 JOHDANTO

Vaalassa on Oulujärven ympärillä rantaosayleiskaavoja, jotka on laadittu kolmessa osassa:

1. Manamansalon rantayleiskaava on valmistunut vuonna 1998
2. Jaalangan ja Kankarin rantaosayleiskaavat on valmistuneet vuonna 2001
3. Oulujärven länsirannan rantaosayleiskaava on valmistunut vuonna 2004

Rantaosayleiskaavat on tarkoitus päivittää yksi kerrallaan kolmessa vaiheessa erillisinä kaavamuu-toksina. Ensimmäisessä vaiheessa päivitettiin Manamansalon rantayleiskaava, joka on Oulujärven alueen yleiskaavoista vanhin. Rantaosayleiskaavan päivitys hyväksyttiin Vaalan kunnanvaltuus-tossa 11.10.2018. Manamansalon kaavapäivityksen yhteydessä pohdittiin kaikille alueille yhteisiä asioita, kuten rakennuspaikkojen rakennusoikeuden määrää. Kaikista päivitettävistä rantaosayleis-kaavoista tarkistetaan lisäksi merkinnät tehtyjen poikkeamispäätösten ja käyttötarkoituksen muu-tosten osalta. Vanhat kaavat sovitetaan nykyisiin kiinteistörajoihin ja korjataan virheitä sekä nyky-aikaistetaan vanhentuneita kaavamerkintöjä. Uusia rantarakennuspaikkoja ei suunnitella, mutta rakennusoikeuksia nostetaan ja selvitetään pysyvän asutuksen ohjaustarve ja sijoittuminen kaava-alueella. Kaavat laaditaan oikeusvaikutteisena.

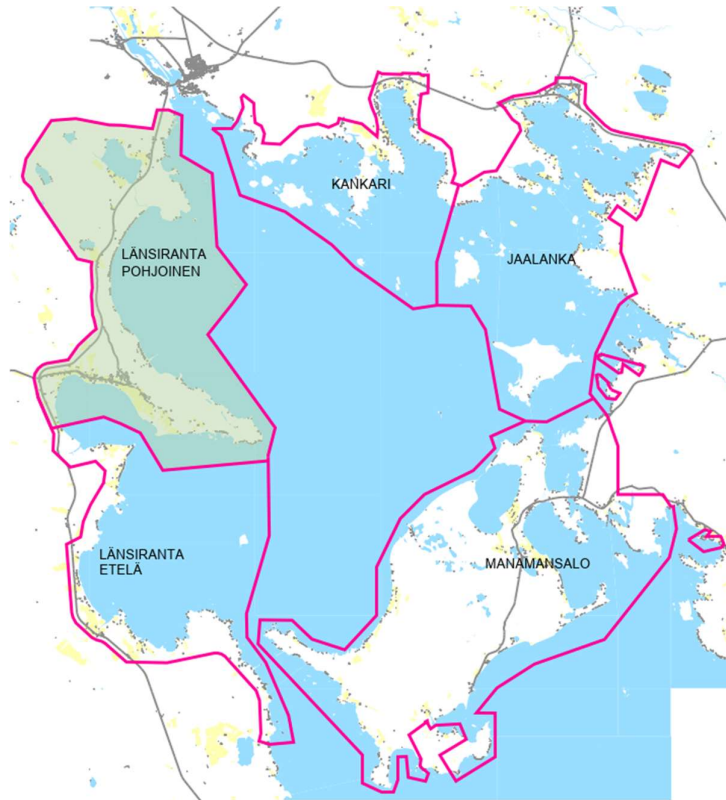
Toisessa vaiheessa päivitettiin Jaalangan ja Kankarin osayleiskaavat. Jaalangan ja Kankarin alueilla oli molemmissa voimassa omat rantaosayleiskaavansa, jotka on laadittu yhtä aikaa. Myös päivitys tehtiin yhtä aikaa, jotta tiedotus ja vuorovaikutus oli yhtäaikaista ja kaavoituksen etenemistä oli helpompi seurata. Lopulliset kaava-asiakirjat ovat erillisiä molemmille kaava-alueille. Jaalangan ja Kankarin rantaosayleiskaavat on hyväksytty ja ne ovat lainvoimaisia (päivämäärällä 17.6.2021) lukuunottamatta Kankarin alueen yhtä rakennuspaikkaa, jonka osalta kaavan hyväksy-mispäätöksestä on valitettu.

Kolmannessa vaiheessa päivitetään Oulujärven länsirannan osayleiskaava. Alue koostuu kolmesta osa-alueesta vuoden 2004 valmistuneessa, voimassa olevassa kaavassa. Nyt laadittava päivitys teh-dään kahdessa osassa. Oulujärven länsirannan rantaosayleiskaavan muutoksen laatii Sweco Fin-land Oy:n Oulun toimisto kaavan laatijoina FM Johanna Lehto (YKS-675) ja FM Jaakko Raunio (YKS-666). Kaavatyöhön ovat osallistuneet myös kartoittaja Markku Nikula ja suunnitteluavustaja Tuija Junttila. Vaalan kunnasta työtä ovat ohjanneet tekninen johtaja Matti Kaikkonen ja kaavoittaja Ma-rienne Ojala (syksystä 2022 lähtien).

1.1 Suunnittelualue

Suunnittelualue sijoittuu Oulujärven länsirannalle Vaalan kunnan keski- ja lounaisosaan. Alueen pinta-ala on kokonaisuudessaan noin 162 km². Pinta-alasta suuri osa on vesialuetta.

Alueelle sijoittuu muun muassa Nimisjärven, Säräisniemen ja Enonkylän kyläalueet. Oulujärven ja alueen muiden vesistöjen rannoilla on paljon loma-asutusta. Vakituista asutusta sijoittuu etenkin kyläalueille. Alueella sijaitsee matkailutoimintaa (mm. Oulujärven vapaa-aikakeskus). Kaupallisten palveluiden osalta alue tukeutuu pääasiassa pohjoispuolella sijaitsevan Vaalan keskustan ja kaak-koispuolella sijaitsevan Kajaanin palveluihin. Päivitystyössä alue jaetaan kahteen osa-alueeseen, joille laaditaan omat kaava-asiakirjat. Osa-alueiden raja kulkee Painuanlahden kohdalla. Tämä se-lostus koskee pohjoista osaa:

Kuva 1. Päivitystyön kohteena olevien yleiskaavojen alueet Vaalan kunnassa. Kartalle on korostettu länsirannan pohjoisosan rantaosayleiskaavan alue. Voimassa oleva kaava koostuu kolmesta osa-alueesta, päivitystyössä osa-alueita muodostetaan kaksi.

2 LÄHTÖKOHDAT

2.1 Strategiat ja suunnitelmat

2.1.1 Vaalan kuntastrategia 2030

Vaalan kuntastrategiassa on määritelty kunnan visioksi vuodelle 2030:

Villisti vaalaistunut – hyvän tuulen kunta

Vaalaa kehitetään moderniksi maalaisidylliksi, hyvinvointikunnaksi, hyvän tuulen kunnaksi, ”No vaikka avaruustutkimusta”. Näissä kehittämistavoitteissa korostetaan asumisen, mökkeilyn ja vapaa-ajanvieton mahdollisuuksia, maaseutuympäristöä, rauhaa ja kauneutta, viihtyisyyttä ja vastuullisuutta sekä kokeilukulttuuria. Valtuustokauden (2022 päätöksen mukaan) kärkihankkeisiin kuuluvat Länsirannan osayleiskaavatyössä huomioitavat rantatonttien kaavoittaminen, liikunta- paikkarakentamisen ja retkeilyreitistöjen lisääminen sekä lentokentän kehittäminen.

2.2 Suunnittelutilanne

2.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaan tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa.

Valtioneuvosto on päättänyt valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista vuonna 2000, ja tavoitteita on tarkistettu vuonna 2018.

Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Lisäksi yleiskaavaa laadittaessa on huomioitava Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset.

Tässä kaavatyössä uuden maankäytön suunnittelu liittyy lähinnä rakennusoikeuksiin sekä pysyvän asutuksen mahdollistavien alueiden suunnitteluun ja sijoitteluun, joten valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista ja yleiskaavan sisältövaatimuksista huomioidaan erityisesti toimiviin yhdyskuntiin ja kestäväan liikkumiseen, toimivaan aluerakenteeseen ja eheytyvään yhdyskuntarakenteeseen sekä elinympäristön laatuun ja elinvoimaisuuteen liittyviä tavoitteita.

Kaavahankkeeseen liittyvät etenkin seuraavat tavoitteet:

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle.

Turvataan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien, lentoasemien ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.

Ehkäistään melusta, värinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys, tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.

Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljetamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä

2.2.2 Yleiskaavan sisältövaatimukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:ssä on esitetty yleiskaavan sisältövaatimukset:

Yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään.

Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon:

- 1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys;
- 2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö;
- 3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus;
- 4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla;
- 5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön;
- 6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset;
- 7) ympäristöhaittojen vähentäminen;
- 8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä
- 9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

2.2.3 Maakuntakaava

Vaalan kunta on siirretty 1.1.2016 Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava on uudistettu vaiheittain kolmessa osassa. Voimassa olevat 1. ja 2. vaihemaakuntakaavat eivät koske Vaalan aluetta.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamisen viimeinen vaihe, 3. vaihemaakuntakaava hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 11.6.2018, määrättiin voimaan maakuntahallituksen päätöksellä (MRL § 232 nojalla 5.11.2018) ja sai lainvoimainen 17.1.2022 KHO:n hylättyä viimeisen valituksen. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavalla on kumottu Vaalassa aikaisemmin voimassa olleen Kainuun maakuntakaavan merkinnät ja määräykset kokonaisuudessaan.

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa kunnan yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Osayleiskaavan päivitysalueella keskeisimmät maakuntakaavan merkinnät liittyvät etenkin matkailuun, kulttuuriympäristöön ja luontoon.

Suunnittelualueetta koskee matkailun vetovoima-alue / matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue -merkintä (mv-3). Suunnittelumääräyksen mukaan *alueen maankäyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota virkistysalueiden ja -reittien verkoston muodostamiseen sekä maisema- ja ympäristöarvojen säilymiseen ja matkailukeskusten rakentamisen sopeuttamiseen ympäristöön*. Aluekohtaisen kehittämisperiaatteen mukaan *alueen kehittäminen perustuu hyvinvointi- ja virkistyspalveluihin, kansallispuistoon ja Rokua Geopark –kokonaisuuteen, Oulujärveen sekä muuhun luontoon ja ulkoiluun liittyviin virkistystoimintoihin*. Säräisniemen Ruununtörmä on osoitettu virkistys- ja matkailukohteena. Suunnittelualueelle sijoittuu myös virkistysalueita.

Säräisniemen alue on ollut valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita, mutta vuoden 2021 päivityksessä maisema-alueen valtakunnallinen status on poistunut. Säräisniemen alue on kuitenkin maakunnallisesti arvokas maisema-alue sekä maakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (eri raja-alue kuin maisema-alueessa). Lisäksi alueelle ulottuu pieneltä osin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Rokuanvaaran maisemat.

Maakunnallisen maisema-alueen suunnittelumääräyksen mukaan *alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja kehittämisessä on otettava huomioon alueen ominaispiirteet sekä maisema- ja kulttuuriarvot*. Alueen suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Maisema-alueella tulee edistää peltojen, niittyjen ja muiden avoimien maisematilojen säilymistä. Uudis- ja täydennysrakentamisen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakentamisen sopeutumiseen sijainniltaan ja rakennustavaltaan maisemaan. Suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota selvityksissä Arvokkaat maisema-alueet Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Pohjanmaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi (Pohjois-Pohjanmaan liitto, julkaisu B:86, 2015) sekä Kainuun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi 2011-2013 (Maaseutumaisemat – arvokkaiden maisema-alueiden inventointi, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2013) esitetyissä aluekuvauksissa selostettujen ominaispiirteiden ja arvojen säilymiseen.

Maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön suunnittelumääräyksen mukaan *alueiden käytön suunnittelussa tulee edistää kulttuuriympäristön maakunnallisten arvojen säilymistä*. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on otettava huomioon rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet ja ominaispiirteet. Suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 –selvitykseen kirjattuihin arvoihin ja ominaispiirteisiin. Säräisniemi on huomioitu myös kylä -merkinnällä (at). Utajärven ja Säräisniemen välillä kulkeva Keisarintie on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä. Suunnittelumääräyksen mukaan *alueiden käytön suunnittelussa tulee edistää kulttuuriympäristön valtakunnallisten ja maakunnallisten arvojen säilymistä*. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa

on otettava huomioon rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet ja ominaispiirteet. Suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota RKY 2009 -inventoinnissa sekä Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 –selvityksessä kirjattuihin arvoihin ja ominaispiirteisiin.

Suunnittelualueelle on osoitettu perinnemaisemakohteita. Alueelle sijoittuu myös tuuli- ja rantakerrostumia (ge-3) arvokkaita harjualueita (MY-hs). Painuanlahti on osoitettu arvokkaana vesistönä. Nimisjärvi on osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeänä alueena (luo). Osa suunnittelualueesta on pohjavesialuetta.

Maakuntakaavassa on osoitettu Vaalan keskustan ja Rokuan välille yhteys merkinnällä tärkeä ulkoilu- tai retkeilyreitti.

Suunnittelualueen länsipuolella/länsireunalla kulkevan Fingridin 110 Kv -voimajohtokäytävän rinnalle on osoitettu ohjeellinen pääsähköljohto 400 kV. Merkinnällä osoitetut linjaukset perustuvat tuulivoimahankkeiden YVA-selvityksiin tai muihin riittäviksi arvioituihin selvityksiin, joissa voimajohtojen reitti on varmistettu pääpiirteissään toteuttamiskelpoiseksi, mutta voi vaatia vielä mahdollisia pieniä muutoksia. Merkintä pohjautuu Vaalan Nuojuan ja Joroisten Huutokosken välille kaavailtuun 400 kV voimajohtohankkeeseen. Hanke on kuvattu tarkemmin voimajohtoja käsittelevässä kappaleessa 3.7.

Maakuntakaavassa on annettu lisäksi muun muassa seuraavia koko maakuntakaava-aluetta koskevia alueidenkäytön periaatteita ja yleismääräyksiä:

Maa- ja metsätalous

Yleisiä suunnittelumääräyksiä:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden säilyminen tuotantokäytössä. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asutuksen tavoitteet ja maatalouden, mukaan lukien karjatalouden, toimintaedellytykset.

Maankäyttöä suunniteltaessa on tuettava metsätalousalueiden ja -yksiköiden yhtenäisyyttä ja toimivuutta. Metsätaloutta suunniteltaessa tulee edistää metsien monipuolista hyödyntämistä yhteensovittamalla eri käyttömuotojen ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteita.

Rantojen käyttö

Kehittämisperiaatteet:

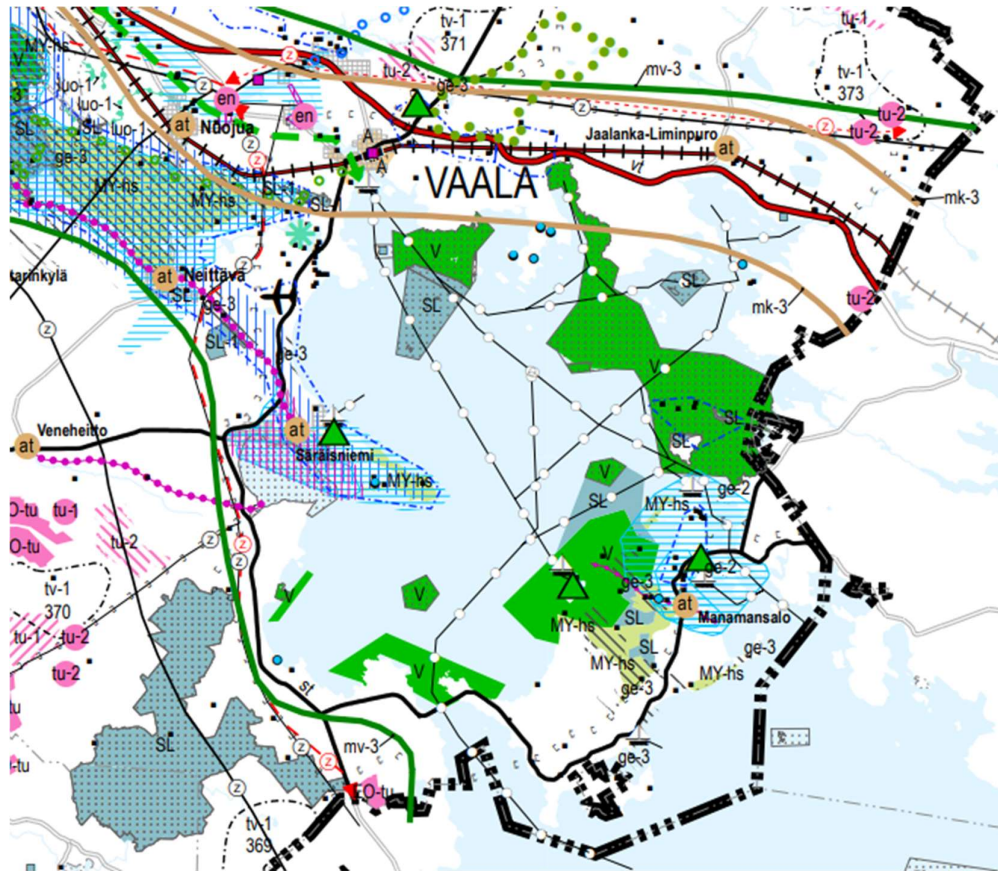
Turvataan tasapuoliset mahdollisuudet ranta-alueiden käyttöön varaamalla rantaa riittävästi yleiseen virkistykseen. Varaudutaan loma-asutuksen kasvun jatkumiseen ja erityyppisten loma-asuntoalueiden kysyntään: perinteinen omarantainen asutus järvialueilla, tiivis lomakylätyyppinen asutus merenrannikolla ja matkailukeskusten läheisyydessä. Tavoitteena on hyvien vapaa-ajan ympäristöjen muodostaminen tasapuolisesti eri käyttäjäryhmille.

Rakentamista ohjataan sietokyvyltään hyvillä rannoilla. Rakentamattomien ja pienten vesistöjen rannoille rakentamista ei suosita. Maisemallisesti keskeiset ja arat rannat jätetään rakentamisen ulkopuolelle.

Vakituisen asumisen ja loma-asutuksen sijoittumisessa suositaan kyläkeskusten, taajamien ja matkailukeskusten läheisyyttä. Suunnitelmallisella asuntorakentamisella tuetaan erityisesti maaseudun asutuksen ja palvelujen säilymistä.

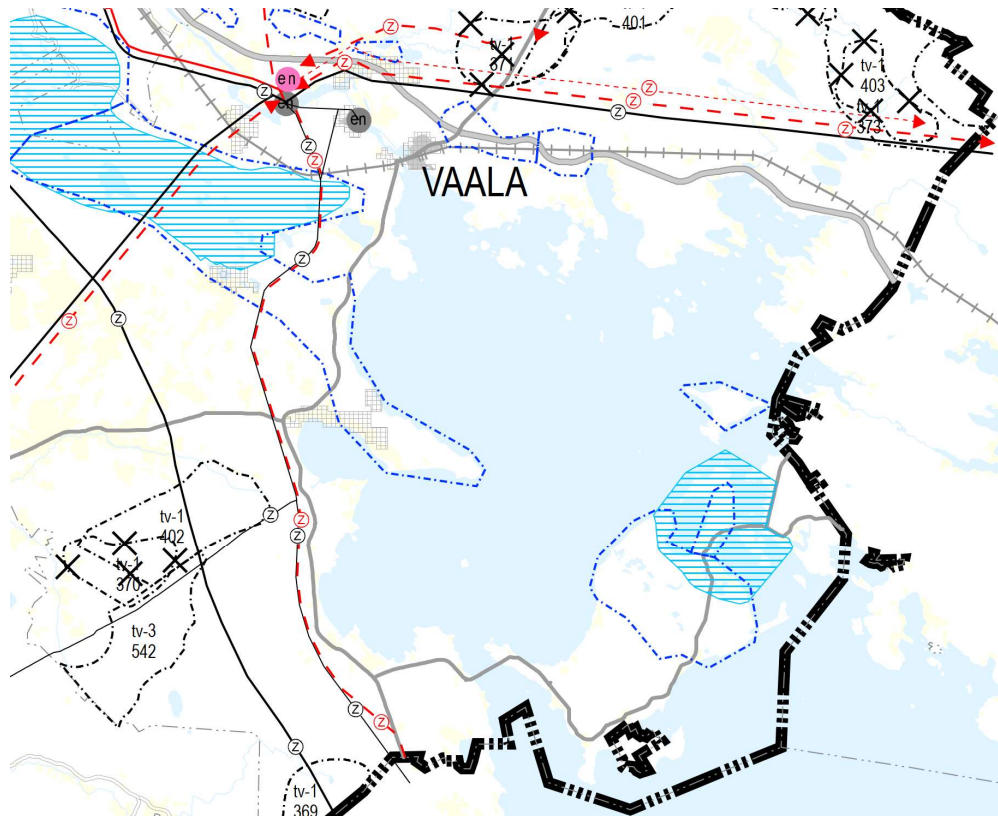
Yleisiä suunnittelumääräyksiä:

Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon ranta-alueen ympäristöolosuhteet, vesihuollon järjestäminen sekä rakennusoikeuden, yhteiskäyttöalueiden ja yleisten alueiden tasapuolinen jakautuminen eri maanomistajille. Yksityiskohtaisemmissa kaavoissa voidaan taajamien ja kylien ulkopuolella enintään puolet rantaviivasta osoittaa rakennusmaaksi. Pienissä vesistöissä rantarakentamisen mitoituksessa tulee lisäksi ottaa huomioon vesistön sietokyky ja vesipinta-ala. Pienissä saarissa mitoituksen tulee perustua saaren pinta-alaan.

Kuva 2. Ote Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavayhdistelmästä (lähde: Pohjois-Pohjanmaan liitto).

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihekaavun kaavaluonnos ja muu valmistelualueisto oli julkisesti nähtävillä loppukesällä 2022. Nähtävillä olleessa kaavaluonnoksessa suunnitellun alueen läheisyyteen Painuanlahden länsipuolelle on osoitettu tuulivoimaloiden alue (tv-1 402). Merkintä on osoitettu voimassa olevan maakuntakaavan tuulivoimaloiden alue -merkintää laajempaan.

Kuva 3. Ote Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihekaavun luonnoksesta (lähde: Pohjois-Pohjanmaan liitto).

2.2.4 Yleiskaavat

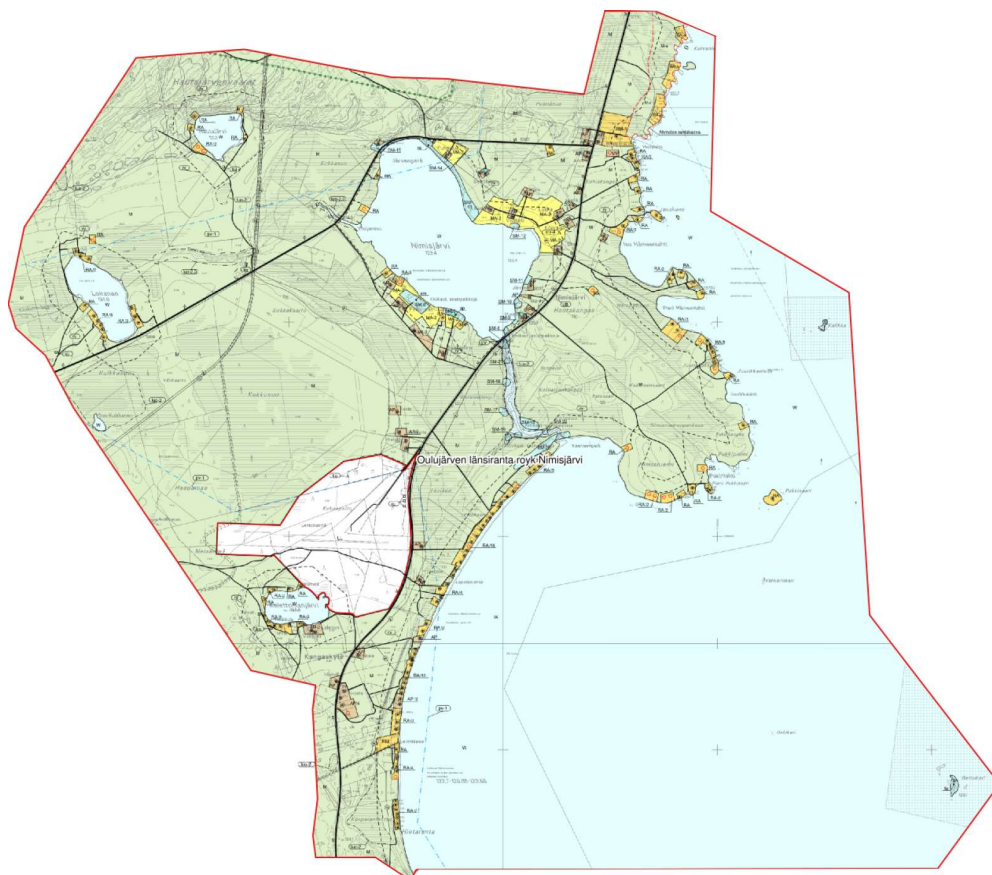
Vaalan kunnassa Oulujärven alueella on tällä hetkellä voimassa seuraavat osayleiskaavat:

- Manamansalon rantaosayleiskaavan muutos (hyväksytty 11.10.2018)
- Jaalangan rantayleiskaava (hyväksytty 5.3.2001)
- Kankarin rantayleiskaava (hyväksytty 5.3.2001)
- Keskustaajaman osayleiskaava 2030 (hyväksytty 23.4.2009, lainvoimainen 1.3.2016)
- Oulujärven länsirannan rantaosayleiskaava -Nimisjärven osa-alue (hyväksytty 21.6.2004)
- Säräisniemen yleiskaava (hyväksytty 1.7.2004)
- Oulujärven länsirannan rantayleiskaava -Enonlahden osa-alue 2 (hyväksytty 21.6.2004)

Keskustaajaman osayleiskaavaa lukuun ottamatta yleiskaavat ovat MRL 72 §:n mukaisia suoraan rantarakentamista ohjaavia kaavoja, joissa kaavoissa osoitetut rakennuspaikat perustuvat emättilaselvityksiin.

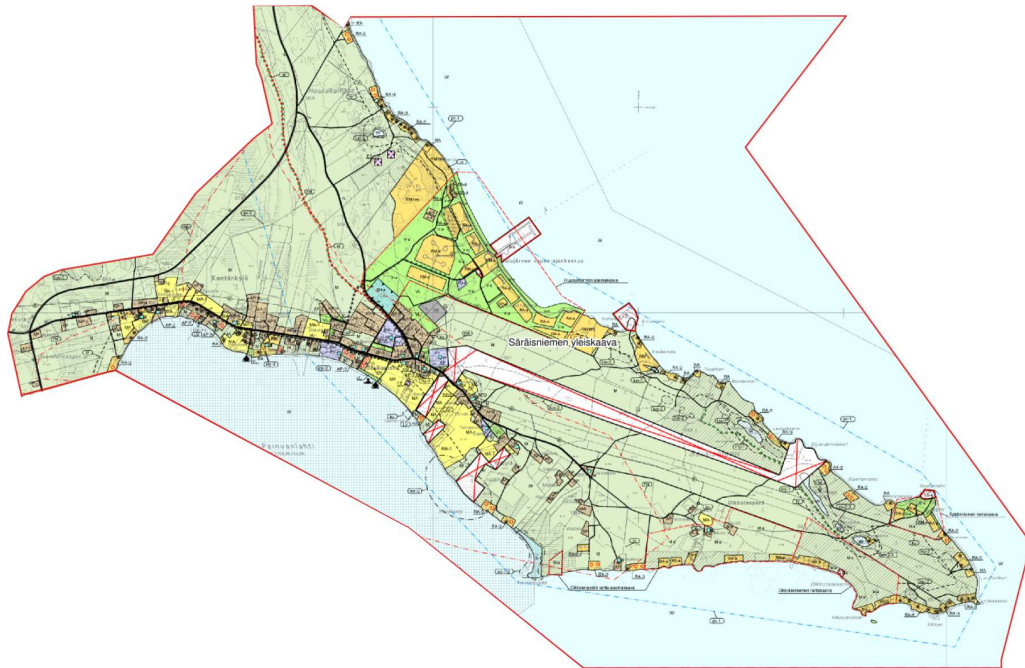
Osayleiskaavan päivityksen suunnittelualue käsittää Oulujärven länsirannan rantaosayleiskaavan Nimisjärven osa-alueen sekä Säräisniemen yleiskaavan alueen.

Enonlahden osa-alueeseen kuuluu myös pieni Kajaanin kaupungin puolelle sijoittuva alue, jolle on osoitettu viisi lomarakennuspaikkaa. Alue on siirtynyt osaksi Kajaanin kaupunkia eikä sen vuoksi kuulu yleiskaavan päivitysalueeseen.

Kuva 4. Nimisjärven osa-alue kattaa Nimisjärven, Kangaskylän sekä Loirasen ja Hautajärven alueet. Merkittävä osa kaava-alueesta on Oulujärven vesialuetta (ote kunnan karttapalvelusta)

Nimisjärven osa-alueella yleiskaavassa on osoitettu runsaasti lomarakennuspaikkoja (RA) alueella sijaitsevien järvien (Oulujärven lisäksi Nimisjärvi, Hautajärvi, Loiranen, Kalettomanjärvi) rannoille. Järvien rannoille on osoitettu ohjeelliset rantavyöhykkeet (rv). Vakituista asumisen rakennuspaikkoja on osoitettu etenkin Nimisjärven kylälle. Suurin osa kaava-alueesta on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Lentokentän alue on osoitettu lentoliikenteen alueeksi (LL). Kaavassa on osoitettu useita muinaismuistoalueita (SM). Kaava-alueelle on osoitettu myös muun muassa luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita (luo), moottorikelkkailureittejä ja olemassa sähkölinja.

Kuva 5. Säräisniemen yleiskaava (ote kunnan karttapalvelusta).

Säräisniemen alueella merkinnöissä korostuvat loma-asuntojen ja vakituisen asumisen kaavamerkintöjen lisäksi kulttuuriympäristöön ja luonnonsuojeluun liittyvät kaavamerkinnot. Kylän alue on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaana maisema-alueena (ma). Maisema-alueelle on osoitettu maisemallisesti arvokkaita peltoalueita (MA-1). Keisarintie on osoitettu suojeltavana tienä (sr). Kaavassa on osoitettu myös ympäristöarvoiltaan merkittäviä alueita (my). Painuanlahti on osoitettu Natura-verkostoon kuuluvana alueena. Yleiskaava-alueen pohjoisosassa sijaitsee suurehko asemakaavoitettu alue (Ruununtörmä). Alueelle sijaitsee myös muita ranta-asemakaavoitettuja alueita. Yleiskaava-alueen keskiosassa sijaitsee alueita, joilla yleiskaava ei ole voimassa.

Säräisniemen alueella sijaitsee myös aluetta, jolla ei ole voimassa olevaa oikeusvaikutteista yleiskaavaa (valkoiset alueet, joiden päällä punainen rasti).

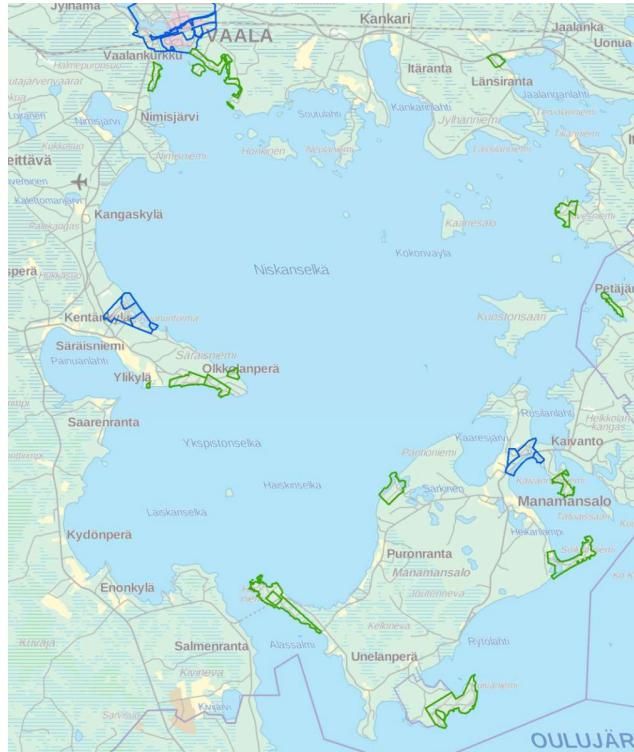
Yleiskaavan suunnittelualueen eteläpuolelle lähimmillään noin kolmen kilometrin etäisyydelle sijoittuu lainvoimainen Metsälamminkankaan tuulivoimapuiston osayleiskaava.

2.2.5 Asemakaavat ja ranta-asemakaavat

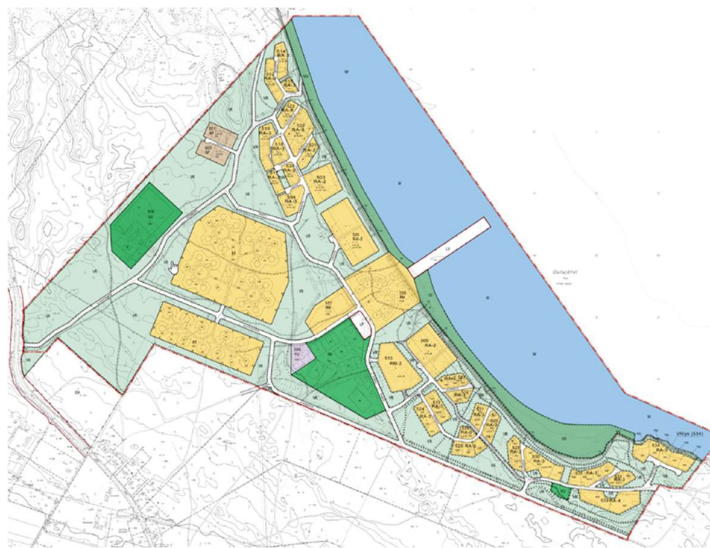
Osayleiskaavan päivitysalueelle on laadittu seuraavat asemakaavat ja ranta-asemakaavat:

- Säräisniemen Ruununtörmän asemakaava (hyväksytty 30.8.1988)
- Ruununtörmän pohjoisosan asemakaavamuutos (hyväksytty 30.8.2007)
- Ruununtörmän eteläosan asemakaavan muutos ja laajennus (hyväksytty 16.6.2011)
- Ruununtörmän asemakaavan muutos korttelissa 534 ja sen lähiympäristössä (hyväksytty 29.08.2013)
- Ahmalan rantakaava (hyväksytty 11.3.1981)
- Äpäntinniemen rantakaava (hyväksytty 26.7.1982)
- Olkkolanniemen rantakaava (hyväksytty 17.05.1990)
- Olkkolanperän ranta-asemakaava (hyväksytty 2.5.2002)

Asemakaavat ja ranta-asemakaavat jäävät voimaan yleiskaavamuutoksen voimaantulon jälkeenkin, mikäli niitä ei muuteta tai kumota. Näin ollen osayleiskaavan määräykset eivät koske asemakaavoitettuja (tai rantakaavojen) alueita.

Kuva 6. Kartalla Vaalan kunnan alueella Oulujärven ympärillä olevat asema- ja ranta-asemakaavat sekä Vaalan asemakaava taajamassa.

Kuva 7. Yleiskaavan päivitysalueen suurin asemakaava-alue Ruununtörmässä.

2.2.6 Rakennusjärjestys

Vaalan kunnanvaltuusto on hyväksynyt rakennusjärjestyksen 2001.

2.2.7 Pohjakartta ja kiinteistöt

Osayleiskaavojen päivittästyössä käytetään Maanmittauslaitoksen peruskartta-aineistoa ja kunkin kaavan osa-alueen päivitysvaiheen vireilletulohetken kiinteistöraja-aineistoja.

2.2.8 Selvitykset ja suunnitelmat

Kaavan laadinnassa hyödynnetään olemassa olevia aluetta koskevia selvityksiä, suunnitelmia ja tietokantoja. Selvityksiä on laadittu muun muassa maakuntakaavojen yhteydessä. Hyödynnettäviä aineistoja ovat muun muassa:

- Maakuntakaavat taustaselvityksineen
- Vaalan tuulivoimayleiskaavan aineisto
- Alueen asemakaavojen ja ranta-asemakaavojen aineistot
- SYKE:n aineistot ja tietokannat
- Muinaisjäännösrekisteri
- Vaalan kulttuuriympäristöohjelma
- GTK:n maankamara -tietokanta
- Kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden inventoinnit
- Väyläviraston liikennemäärätiedot

2.2.9 Vireillä olevat muut suunnitelmat ja hankkeet

Oulujärven ympäristön rantaosayleiskaavatoissa on tarkoitus yhtenäistää kaavamääräyksiä siten, että Oulujärven ympäristössä olisi jatkossa ohjattu rakentamista ja maankäyttöä sekä ympäristön kehittämistä samalla tavalla.

Kuva 8. Oulujärven rantaa Ruununtörmässä.

3 LÄHTÖTIEDOT

3.1 Yleistä

Länsirannan rantayleiskaavan päivitystyössä ei päivitetä taustaselvityksiä, koska kaavatyössä ei ole tavoitteena osoittaa uusia rakennuspaikkoja tai muuta merkittävästi muuttuvaa maankäyttöä.

Voimassaolevien yleiskaavojen määräyksissä on esitetty seuraavia luonnon- ja maiseman kannalta tärkeitä kohteita sekä kulttuuriympäristön kohteita:

- luonnonsuojelualueet
- pohjavesialueet
- arvokkaat harjualueet
- kulttuurimaisema-alueet
- ympäristöarvoiltaan merkittävät alueet (maisemaltaan, eläimistöltään tai kasvillisuusdeltaan arvokas)
- muinaismuistokohteet
- kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet
- rakennuslainsäädännön nojalla suojeltavat alueet
- muinaishistorialliset kohteet

Koska rantayleiskaavan laatimisesta on kulunut aikaa, lähtötiedot päivitetään vastaamaan tämänhetkistä tilannetta, vaikka varsinaisia uusia erilliselvityksiä ei tehdäkään. Lähtötiedot haetaan yleisistä rekisteriportaaleista (Esimerkiksi Suomen Ympäristökeskuksen, Museoviraston ja muiden mahdollisten viranomaisrekisterien tiedot sekä maakuntakaavan aineistot).

3.2 Luonnonympäristö

3.2.1 Yleiskuvaus

Vaalan kulttuuriympäristöohjelmassa Vaalan luonnonympäristöä kuvataan muun muassa seuraavasti: *Vaalan kasvillisuus on yleisvaikutelmaltaan karua. Runsasravinteisia, valtakunnallisia kasvi-harvinaisuuksia houkuttelevia kasvikeitaita ei kunnasta löydy. Mänty on vaalalaisen metsän valta-puu. Kuusikoita löytyy eniten Oulujokivarresta ja Oulujärven pohjoisrannalta Jaalangasta ja Limin-purolta. Laajoilla suoalueilla kuusi on vallannut kauas näkyvinä nauhakasvustoina purojen- ja jokien varret. Karuinta metsätyyppiä, jäkäläkangasta, esiintyy jääkauden lopulla kasaantuneilla hiekkasärkillä ja -harjuilla, joissa humuskerros on äärimmäisen ohut. Lehtoalueita esiintyy vähän. Ihmisen toiminta on aiheuttanut monia muutoksia luonnonkasvistolle.*

Oulujärvi on säännöstelty järvi, jonka vedenkorkeus vaihtelee. Säännöstelyn ylin vedenkorkeustaso on +123,50 m N60-korkeusjärjestelmässä. Vaalan kulttuuriympäristöohjelmassa säännöstelyn vaikutuksia kuvataan seuraavasti: *Oulujoen ja Oulujärven rannoilla on luonnontila muuttunut säännöstelyn takia. Säännöstely haittaa vesikasveja, mutta pahiten siitä on kärsinyt vesirajan kasvisto. Suurin, rantamaisemassakin näkyvä muutos lienee tapahtunut Painuanlahdella, jonka ennen paljaat, alavat rantahietikot ovat nopeasti muuttuneet leveäksi saraniittyvyöhykkeeksi. Muutoksia kasvillisuuteen ovat aiheuttaneet myös asutus, viljely ja kulkuväylien rakentaminen.*

3.2.2 Luonnonsuojelualueet

Natura-alueet

Yleiskaavan päivitysalueelle sijoittuu kolme Natura-aluetta: Painuanlahti (FI 1200 801) ja Oulujärven saaret ja ranta-alueet (FI 1200 104) sekä Oulujärven lintusaaret (FI 1200 105). Oulujärven lintusaarista yleiskaavan alueelle sijoittuu yksi saari (Kalikka). Alla on esitetty kuvaukset alueista (ymparisto.fi).

Painuanlahti (FI 1200 801, SPA) on Oulujärven lahti, joka lajistoltaan ja parimäärältään lukeutuu parhaimpiin pohjoissuomalaisiin lintuvesiin. Lahti on kasvamassa vähitellen umpeen. Ilmaversois-kasvillisuuden ehdoton valtalaji on järviruoko; enimmäkseen ruovikot ovat satojen metrien levyiset. Rannan saraniittyjen ja ruovikkojen välissä on järvikortteikkoja. Hiekkarannat ovat vähentyneet säännöstelyn aloittamisen jälkeen. Kelluslehtistä ja uposvesikasvillisuutta on niukasti. Yleisimpiä ovat palpakot, ärviät, ahvenvita ja keiholehdet.

Vuoden 1989 laskennoissa pesiviä lajeja oli 56, yhteisparimäärä 500. Uikku- ja sorsalintuja pesi 12 lajia (113 paria), kahlaajia 8 lajia (57 paria), lokkeja 2 lajia (4 paria) ja maalintuja 34 lajia (326 paria), joista kosteikkolajeja 8 (142 paria). Vesilinnuston valta-asema on selvä.

Lajistoltaan ja parimäärältään lukeutuu parhaisiin pohjoissuomalaisiin sisämaan lintuvesiin. Arvokaimman osan pesimälinnustosta muodostavat silkkiuikku sekä eteläiset rehevien lintuvesien lajit härkälintu, heinätavi, lapasorsa, ruskosuohaukka sekä punajalkaviklo. Painuanlahdella on huomattava muuton- ja sulkasadon aikainen merkitys. Muuton aikana lahdella lepäilee myös arktisia vesilintuja ja kahlaajia.

Oulujärven lintusaaret (FI 1200 105, SPA, 1 246 ha, Kajaani, Paltamo, Vaala). Oulujärven luodot ovat arvokkaita linnuston, erityisesti loppilintujen ja kahlaajien pesimäpaikkoja. Useilla luodoilla lintuyhdyskunnat ovat runsaita ja lajistoon kuuluvat kuikka, kala- harmaa-, selkä-, nauru- ja pikkulokki, kala- ja lapintiira sekä kahlaajalajeja. Linnustossa on mereisiä ympäristöjä suosivia lajeja kuten karikukko, jonka sisämaapesinnät ovat harvinaisia.

Lintusaarista rajaukseen sisältyvät seuraavat:

Siniluoto, Tiirikari, Uupunut, Munaluoto, Karhusaari - Karhunröykkiö, Reimikari, Nurmiluoto, Mölykari, Kalikka, Apajakari, Hirvisaari ja Purjekari.

Oulujärven saaret ja ranta-alueet (FI 1200 104, SCI, 6317 ha, Vaala, Paltamo, Kajaani). Oulujärvi on Suomen viidenneksi suurin järvi. Järven halki kulkee harjujakso lukuisine erilaisine muodostumineen. Tehokkaat rantavoimat synnyttävät hiekka- ja sorarannoilla erikoisia prosesseja, joita altaan kallistuminen vielä tehostaa. Alueen luonto - niin eläimistö kuin kasvillisuuskin - on omaleimaista ja siinä on jossain määrin yhtäläisyyksiä Perämeren luonnon kanssa. Säännöstely ja teollisuuden jätevesikuormitus aiheuttavat ympäristöhaittoja, mutta saaristossa on säilynyt huomattavia luonnonsuojelullisia arvoja. Rajaukseen sisältyy arvokkaimpia saariston osia, joista valtaosa kuuluu Oulujärven retkeilyalueeseen sekä vähäisiä mannerrantoja. Retkeilyalueen saarissa on luonnontilaisen kaltaisia vanhoja metsiä, ohutturpeisia luhtaisia nevoja (edustavin Kuostonsaaren Säippä, jossa kasvaa mm. ruskopiirtoheinä) ja pienialaisia rämeitä ja korpia. Omaleimaisuutta lisäävät merenrannikon luontotyyppejä muistuttavat esim. Ärjänsaareissa hiekkarantoihin liittyvät dyynialueet sekä saaren sisäosien metsittyneet dyynit. Suurten metsäisten saarten linnustoon kuuluvat mm. metso, pyy, palokärki ja mehiläishaukka, ja rannoilla pesivät mm. joutsen ja kuikka.

Luonnoltaan omaleimainen suurjärvi, jolla on jossain määrin yhtäläisyyksiä Perämeren luonnon kanssa. Saaristoluonnossa on säilynyt huomattavia luonnonsuojelullisia arvoja, mm. suurten saarten luonnontilaisen kaltaiset vanhat metsät sekä harjusaarten omaleimaiset piirteet.

Yksityisten maiden suojelualueet

Säräisniemen alueella sijaitsee yksityisten maiden luonnonsuojelualue (Konttiopään hiekkadyyni).

Kalikka-saari on myös yksityismaiden luonnonsuojelualue.

Arvokkaat linnustoalueet

Yleiskaavan päivitysalueelle sijoittuu kaksi FINIBA-aluetta (Suomen tärkeät lintualueet eli Finnish Important Bird Areas): Oulujärven lintusaaret ja Nimisjärvi.

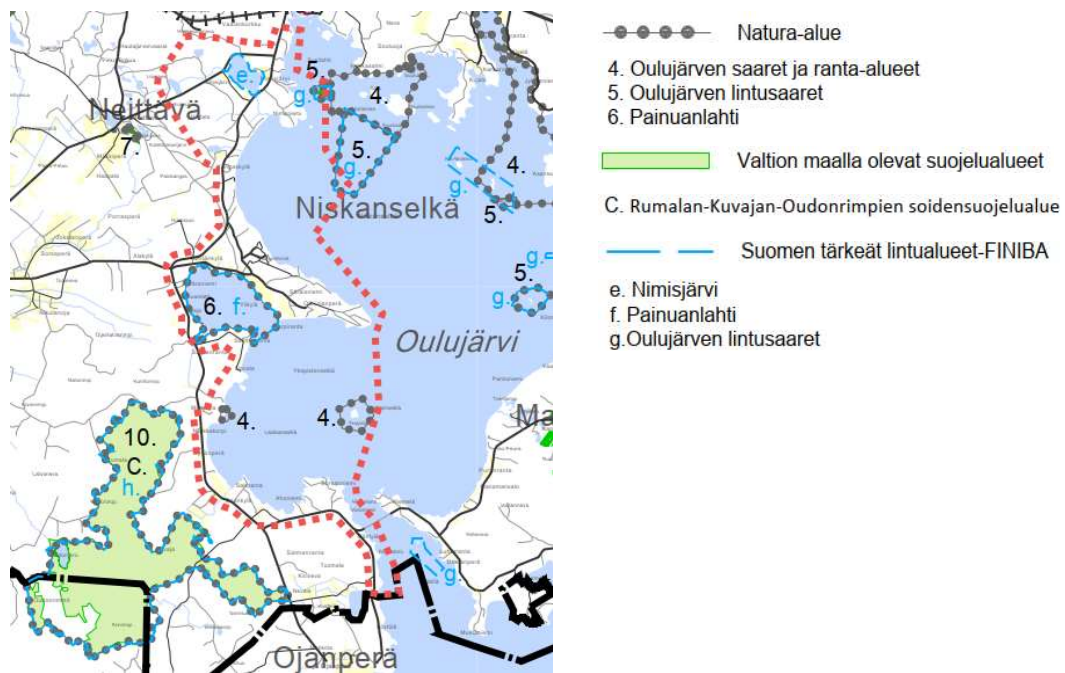
Arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat ja harjualueet

Yleiskaavan suunnittelualueelle sijoittuu yksi arvokas tuuli- ja rantakerrostuma: Hietaranta (arvo-luokka 3).

Yleiskaavan suunnittelualueelle sijoittuu seudullisesti arvokkaita harjualueita. Alueella on kaksi maakunnallisesti arvokasta harjualuetta: Pikku-Rokua ja Säräisniemen Olkkolanniemi. Alueelle ei sijoitu valtakunnallisen harjunsuojeluohjelman alueita.

Muut alueet

Suunnittelualueen pohjoisosaan Nimisjärven pohjoisosaan sijoittuu Pyöriäsuon alue, joka on 3.vai-hemaakuntakaavassa osoitettu uutena luonnonsuojelulla suojeltava alueena.

Kuva 8. Natura-alueet, valtionmaiden suojelualueet ja FINIBA-alueet (Täydennetty ote Vaalan tuulivoimaselvityksen liitekartasta). Punaisella on esitetty koko Länsirannan päivitettävän kaava-alueen suurpiirteinen rajaus.

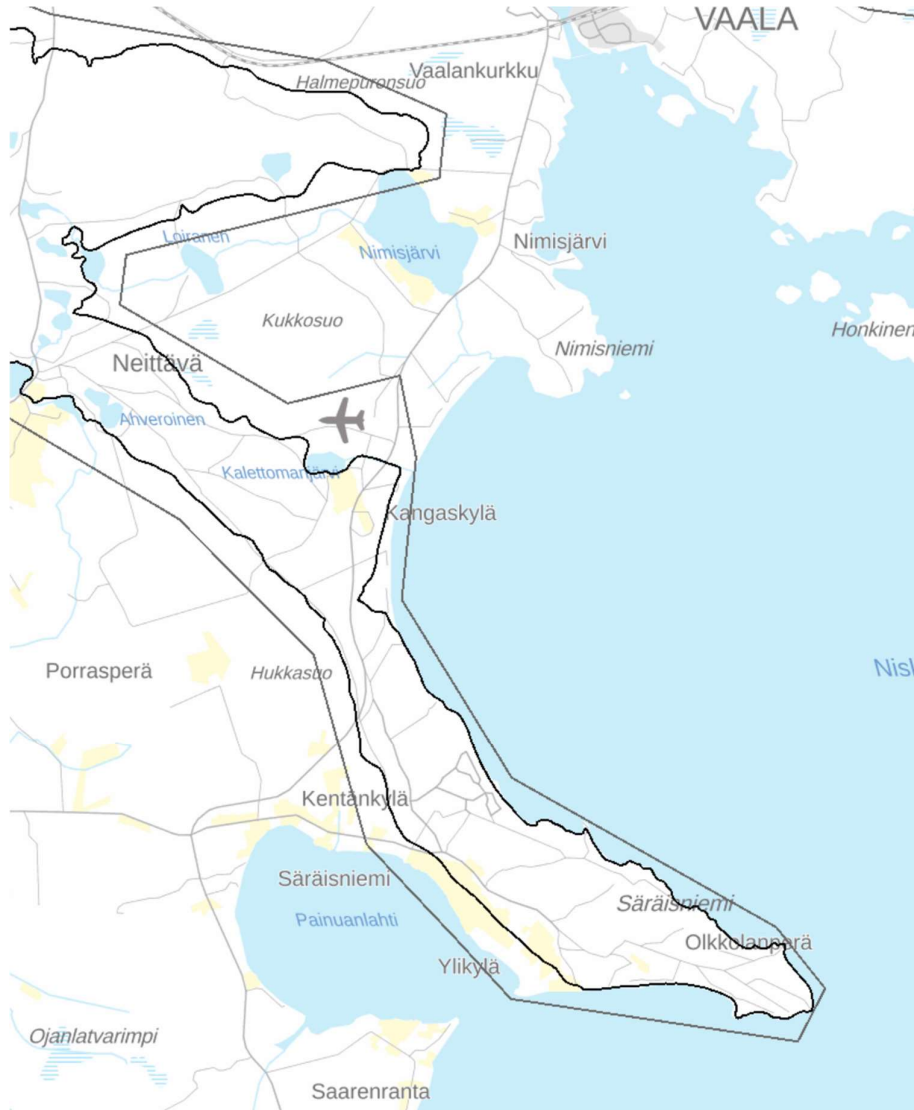
Suunnittelualueelle sijoittuu suojeluohjelmien alueita:

- Rantojensuojeluohjelma-alue Oulujoen saaristot (RSO110107): Alueita koskeva tavoite on, että niihin ei rakennettaisi lisää rakennuksia ja ne säilytettäisiin mahdollisimman luonnontilaisina. Alueeseen liittyy Oulujärven retkeilyalue, joka on osa Rokua Geoparkia (UNESCON kansainvälisen geologisten kohteiden verkoston osa).
- Lintuvesiensuojeluohjelma-alue Painuanlahti (LVO110264): myös Natura-alue
- Maisemakokonaisuus Säräisniemi (MAO110120): Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Valtioneuvoston periaatepäätöksen 1995 mukaan. Kainuun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet (Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi 2011-2013) mukaan Säräisniemen alue on muutettu maakunnallisesti arvokkaaksi.

Kasvien esiintymisalueista yleiskaavatyössä huomioidaan voimassa olevassa kaavassa esitetyt luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet sekä ympäristöltään merkittävät alueet. Nämä on jaoteltu luonnonsuojelu-, metsä- ja vesilain mukaisiin luontotyyppeihin sekä maisemaltaan, eläimistöltään ja kasvillisuudeltaan arvokkaisiin alueisiin. Lisäksi alueelta on tunnistettu liito-oravalle suotuisa elinympäristö.

3.2.3 Pohjavesialueet

Yleiskaavan suunnittelualueella sijaitsee yksi pohjavesialue (Rokua, 1178503). Kaava-alueella pohjavesialue sijaitsee Säräisniemen alueella ja Nimisjärven alueella. Alue jatkuu Rokuan suuntaan. Pohjavesialueen luokka on 1E (Vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen). Alla olevassa kuvassa 9 on esitetty pohjavesialueen rajausta ja sijainti.

Kuva 9. Pohjavesialueen sijainti suunnittelualueen keskiosassa Säräisniemen alueella (Aineisto: Suomen Ympäristökeskus)

3.2.4 Vesistöt

Yleiskaavan suunnittelualueen merkittävin vesistö on Oulujärvi, joka on Suomen viidenneksi suurin järvi (pinta-ala noin 887 km²). Oulujärvi on säännöstely, mikä vaikuttaa myös järven pinta-alaan.

Järven suurin syvyys on 35 metriä. Yleiskaavan muutosalueelle sijoittuu järven länsiosa. Ekologiselta tilaltaan Oulujärvi on hyvä (SYKE, vesikartta, tarkistettu 4.5.2022).

Muita alueelle sijoittuvia keskeisiä vesistöjä ovat Nimisjärvi, Hautajärvi, Loiranen ja Kalettomanjärvi. Näistä pinta-alaltaan suurin on Nimisjärvi (1,69 km²). Järven ekologinen tila on välttävä (Suomen ympäristökeskuksen mukaan, 2019). Järvestä virtaa Oulujärveen noin 1,3 km mittainen Nimisjoki.

Suunnittelualueella sijaitsee myös useita pieniä lampia ja ojia.

3.2.5 Tulva-alueet

Alueella ei sijaitse merkittäviä tulva-alueita. Oulujärvi on säännöstelty vesistö.

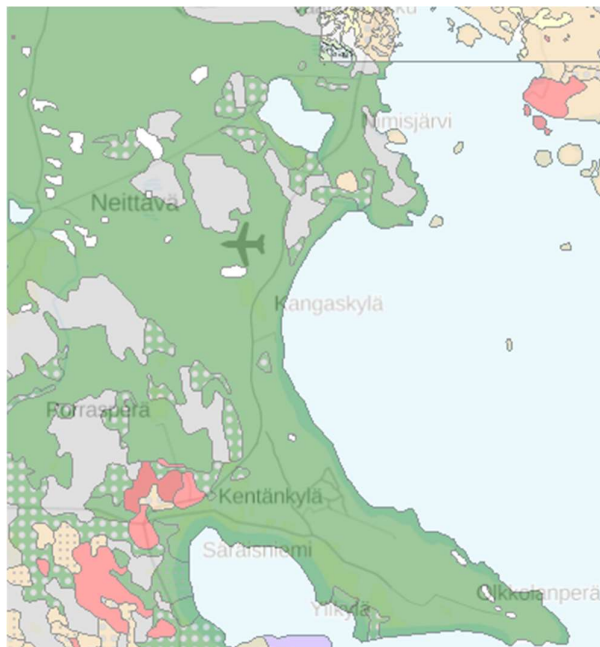
Nimisjoella esiintyy tulvia etenkin keväisin. Joen läheisyydessä ei sijaitse asutusta tai loma-asutusta.

3.2.6 Pilaantuneet maa-alueet ja maaperän pilaantumisriskit

Alueella sijaitsee seitsemän maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) kohdetta. Kohteet sijoittuvat Säräisniemen ja Kangaskylän alueille. Kohteet ovat rakentamattomia ja kaavakartalla merkitty muulle maankäytölle kuin rakentamiselle lukuunottamatta kahta kohdetta Säräisniemellä, jotka ovat jo rakennettuja.

3.2.7 Maaperäolosuhteet

Alla olevassa kuvassa 12 on esitetty yleispiirteisesti alueen maaperä. Alueen maaperä on pääosin karkeaa (vihreät alueet kartalla), osin sekalajitteista (ruskeat alueet). Alueella on myös muun muassa turvemaita (harmaat alueet) sekä lähialueilla myös kalliomaita ja kalliopaljastumia (punaiset alueet).

Kuva 10. Otteet GTK:n maankamara -tietokannasta, haettu 31.7.2020).

Alue ei ole happamien sulfaattimaiden esiintymisaluetta (lähde: <https://gtkdata.gtk.fi/Hasu/index.html>).

3.2.8 Maa-ainesten otto

Nimisjärven pohjoispuolella on alueita, joilla on voimassa olevia maa-ainestenottolupia sekä alueita, joilta on otettu maa-aineksia, mutta luvat eivät ole enää voimassa. Säräisniemessä on päättyneitä maa-ainestenottolupia. (Maa-ainestenottoluvat ja kiviainesvarannot -karttapalvelu SYKE, tarkistettu 3.5.2023). Voimassa olevien lupien alueelle ei ole kaavassa osoitettu muuttuvaa maankäyttöä, ja ne ovat maa- ja metsätalousaluetta.

3.3 Maisema

3.3.1 Yleiskuvaus

Vaalan seutu paljastui viimeisimmän jääkauden jälkeen jään ja veden alta n. 7000 v eaa. Noin 6 500 eaa oli Vaalasta paljastunut jo Oulujärven ympäristö ja Rokuan alue sekä nykyisen kunnan pohjoiset osat. Harjujen ja muinaisrantojen muodostuminen tapahtui tuolloin. Vaalan maisemia yhä tänä päivänä dominoiva suovaltaisuus sai alkunsa jo tuolloin maaston soistumisen alkaessa. Oulujärvi on muotoutunut nykyiselleen maannousun myötä kivikaudella eli noin 1600 eaa. Oulujoki alkoi kehittyä noin 6 300 v. eaa. Joen kasvaessa ja syvetessä leikkautuivat hiekkaperäiseen maaperään yhä nykyäänkin näkyvissä olevat raviinit (paikallinen nimitys kursu). Raviinien muodostuminen päättyi, kun hiekkaa kovempi moreenimaa-aines paljastui.

Vaala kuuluu maisemamaakuntajakoissa (Maisema-alueityöryhmän mietintö I) Oulujärven seutuun, ja pohjoisimmilta osiltaan Pohjois-Pohjanmaan nevalakeuden seutuun. Vaalan länsipuolelta alkaa Suomenselän alue, ja kunnan läntisimmät osat voidaan katsoa kuuluvaksi myös tähän alueeseen.

Kuva 11. Ote maisemamaakuntajako-kartasta (lähde: Tapio Heikkilä, Ympäristöministeriö).

Yleiskaavan päivitysalue kuuluu Oulujärven seutuun. Seudulla maasto on pääpiirteissään hyvin tasaista, mutta pinnanmuodot alkava jyrkentyä kohti itäpuolisia vaara-alueita. Maisemamaakunnan yksilöllisin ja hallitsevin tuntomerkki on laajojen selkävesien ja saaristojen mahtava Oulujärvi, "Kainuun meri". Aluetta sanotaan maassamme ainutlaatuiseksi, usean maisemaelementin solmukohdaksi, jota hallitsevat upealle suurjärvelle avautuvat maisemat. Seutu on vaihteluisuutta, jossa yleisilme on karuhko. Oulujärven poikki kulkee huomattava, luoteesta kaakkoon suuntautuva harjumuodostumajakso. Seudulla on runsaasti soita, ja asutus melko harvaa.

Suomenselän alueen sanotaan olevan karu ja laakea vedenjakajaseutu Pohjanmaan ja Järvi-Suomen välillä. Maasto on joko suhteellisen tasaista tai korkeussuhteiltaan vaihtelevaa tai kumpuilevaa, maa on yleensä karun moreenin peitossa ja paikoin on laajoja kumpuilevia drumliinikenttiä. Alueen poikki kulkee harvakseltaan harjujaksoja. Kasvillisuus on yleensä karua, ja soita on huomattavan paljon. Asutus on aina ollut harvaa.

3.3.2 Arvokkaat maisema-alueet

Rokuanvaara

Valtakunnallisesti arvokas Rokuanvaaran maisema-alue (VAMA 2021) ulottuu yleiskaavan päivitys-alueen pohjoisosaan Nimisjärven länsipuolelle. Rokuanvaara on monipuolinen harju- ja dyynimuodostuma, joka on osa koko Kainuun läpi kulkevaa harju- ja reunamuodostumajaksoa. Geomorfologialtaan erittäin arvokkaalla Rokuanvaaralla kaikki harjuluonnon ominaispiirteet ovat kehittyneet poikkeuksellisen laajoiksi ja selkeiksi. Alueen karut jäkäläköt ovat Suomen mittakaavassa ainutlaatuiset, ja suppien ja dyynien rinteillä tavataan useita erityisiä kasvillisuustyppejä.

Rokuanvaara on laajojen ojitettujen suomaiden keskeltä kohoava selkeämuotoinen harjuselänne, jonka pinnanmuotoja rytmittävät lukuisat suppakuopat, painanteet sekä lähes päättymättömät kaarevien rantavalliin vyöhykkeet. Rokuan karuissa kangasmetsissä maata peittävät laajat, valkeina hohtavat jäkäläkankaat. Alueella on lukuisia kirkasvetisiä järviä, jotka ovat syntyneet harju- ja maaston painanteisiin ja suppakuoppiin. Maisemakuva on pienipiirteinen ja vaihteleva.

Kulttuurijälkiä on alueella suhteellisen vähän. Jäkäläkankaita halkoo kattava retkeilyverkosto taukopaikkoineen, mutta monin paikoin alue on säilynyt luonnontilaisena. Alueen loma-asutus ja metsätieverkosto ovat keskittyneet lampien rannoille ja tuntumaan, ja niiden maisemavaikutus on paikallinen. Rokuanvaaran muodostumaa reunustavat suomaiden ohella pienet viljelyalueet.

Säräisniemi

Säräisniemen alue luokiteltiin aiemmin valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi, mutta vuosien 2011–2013 päivitysinventoinnin yhteydessä luokitus muutettiin maakunnallisesti arvokkaaksi (Kainuun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet, päivitys- ja täydennysinventointi 2011–2013). Säräisniemen kulttuuriympäristön arvot painottuvat rakennettuun kulttuuriympäristöön ja alueen kulttuurihistorialliseen merkitykseen maakunnassa. Se on luonteeltaan kirkonkylä ja kuntakeskus.

Säräisniemi on osa Oulujärven halkaisevaa luode-kaakko-suuntaista harjumuodostumaa. Niemen kainalossa on suojaista, matala Painuanlahti, joka lukeutuu Pohjois-Suomen parhaisiin lintuvesiin. Säräisniemi on pinnanmuodoiltaan tasaista ja karua hiekkakangasta lukuun ottamatta vehmaita Painuanlahden ranta-alueita. Painuanlahden puoleisilla rannoilla on avaria peltoaukeita ja peltojen yli avautuvat paikoitellen komeat järvimaisemat Painuanlahdelle. Niemen pohjoispuolella on seudulle tyypillisiä jyrkkiä vyöryrantoja. Kauniit jäkäläkankaat antavat maisemalle oman leimansa.

Säräisniemen pysyvä kyläasutus kehittyi 1600-luvulla, jolloin Säräisniemi nousi Oulujärven länsipuolen keskuksesi. Säräisniemi tuli Paltamon kappeliseurakunnaksi vuonna 1799. Säräisniemi oli pitkään kuntakeskus ja keskeinen kirkonkylä, mikä näkyy edelleen kylärakenteessa. Vanha kuntakeskus niemen eteläosassa on rakentunut nauhamaisesti kylätien varteen. Vanhat puukujanteet, petäjät ja korkeat kyläkuuset elävöittävät kylämaisemaa.

Kylän rakennuskanta on ajallisesti kerrostunutta ja pääosin ennen vuotta 1970 rakennettua. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia ovat 1700-luvulla rakennetun kirkon ja talon lisäksi hallinnolliset rakennukset: koulu, kunnantalo ja lainajyvämäkasiini. Kainuun vanhin tie (Keisarintie) kulkee Säräisniemen kautta. Reitti kulki Oulusta Säräisniemeen, mistä jatkettiin joko jäätä pitkin tai vesitse Kajaaniin. Säräisniemen pohjoisosassa on matkailu- ja virkistyskeskus. Kylällä saadaan sivutuloloja jäkälännostosta.

Yleiskaavan päivitysalueen läheisyydessä Kangaskylän länsipuolella on lisäksi Neittävän kylän maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Kuva 12. Valtakunnallisesti (vihreä) ja maakunnallisesti (violetti) arvokkaat maisema-alueet: Rokuanvaara (26), Neittävän kylä (28) ja Säräisniemi (30) (Lähde: Kainuun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet).

3.3.3 Perinnemaisemat

Perinnemaisemakohteet ovat perinteisten maankäyttötapojen muovaamia alueita. Ne ovat usein tärkeitä myös ekologisesti, biotoopeina. Perinnebiotoopit ovat perinteisen maatalouden synnyttämiä ainutlaatuisia lajistollisia kokonaisuuksia. Perinnebiotoopit ovat kulttuurivaikutteisia, pääosin niitto- ja laiduntalouden muovaamia luontotyyppisiä, kuten niittyjä, hakamaita, metsälaitumia ja nummia (Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan kaavaselostus).

Yleiskaavan päivitysalueella sijaitsee kaksi perinnemaisemakohtetta (suluissa arvoluokka P eli paikallisesti arvokas):

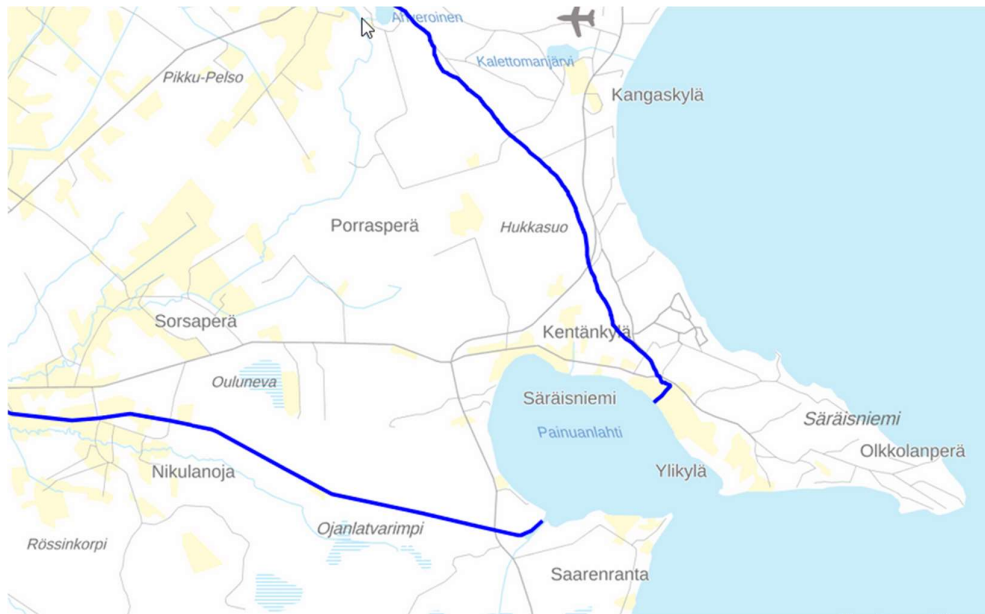
- Olkkolan pihaketo (P)
- Isorannan rantaniitty (P)

3.4 Rakennettu ympäristö

3.4.1 Rakennettu kulttuuriympäristö

Valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö RKY

Alueella sijaitsee valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö, **Keisarintie**. Alla on esitetty kohteen kuvaus ja kartta.

Kuva 13. Valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä edustavat aluekokonaisuudet: Keisarintie (ylempi viivamerkintä) ja Painuan uittokanava (alempi viivamerkintä, ei sijoitu tälle kaava-alueelle). (MML Paikkatietoikkuna, haettu 5.5.2022).

Keisarintie

Kuvaus

Keisarin tie, joka on rakennettu 1600-luvulla yhdistämään Kajaanin ja Oulun linnoja, kuvastaa tieyhteyksien varhaista kehityshistoriaa harvaan asutussa pohjoisimmassa Suomessa.

Tie on kulkenut Oulusta Säräisniemelle Oulujärven länsirannalle, josta matka kohti Kajaania on jatkunut Oulujärven yli joko vesitse tai jäitse.

Vaalassa Keisarin tie kulkee Säräisniemen kylästä mäntymetsää kasvavan Rokuan harjuvyöhykkeen etelälaitaa suurta suoaluetta kiertäen Neittävälle Kukkolaan, Rokuanjärven eteläpuolitse nykyisen Rokuan kansallispuiston rajalla edelleen Muhokselle ylittäen kunta-ajan Isokiven historiallisen rajakiven kohdalla. Rokuan talon Rokuanjärven etelärannalla tiedetään toimineen postitalona ja kestiekievarina 1600-luvulta 1860-luvulle. Pihapiirissä on säilynyt mm. asuinrakennus 1800-luvun alusta.

Historia

Oulun ja Kajaanin linnoja yhdistävää tieyhteyttä ryhdyttiin rakentamaan 1600-luvun alussa. Tien rakentaminen liittyi itärajan ja valtakunnan puolustamiseen. Se rakennettiin vesi- ja maareittejä yhdistellen reitille, jolla Vian ja Karjalan kauppa oli kulkenut jo vuosisatoja.

Vasta valmistunutta tietä liikkui Kustaa II Adolf seurueineen talvella 1622 matkalla Liivimaan sodasta Viipurin kautta valtiopäiville Tukholmaan. Historiansa ensimmäiset vuosikymmenet tie soveltui vain ratsukäyttöön ja lienee saatu ajokelpoiseksi 1700-luvun puolivälissä. Keisarintie oli 1600-luvulta 1800-luvun lopulle tärkeä postitie Tukholman ja Viron välillä ja ainoa maantie Oulusta Kajaaniin.

Venäjän tsaari Aleksanteri I, jonka mukaan tietä ryhdyttiin nimittämään, ei käyttänyt tietä Kainuun matkallaan 1819.

Kesätie ulottui Oulusta Säräisniemelle Oulujärven länsirannalle. Tien ylläpito kuului Oulun, Paltamon ja Sotkamon talonpojille. Venäläiset paransivat ratsutietä hattujen sodan miehitysaikana (1741–1743) ja 1700-luvun puolivälissä rakennettiin kesätie Säräisniemeltä Kajaaniin asti.

(Lähde: Museovirasto, valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt RKY).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö

Säräisniemen kylä on maakunnallisesti arvokas kokonaisuus. Säräisniemen kylän alueella sijaitsee useita maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaita kohteita. Alueen kuvauksen mukaan:

Kuvaus

Viehättävä nauhamainen kyläraitti, jonka rakennuskanta on kerroksista. Tärkeimmät näkyvät Säräisniemellä muodostuvat kyläraitilta peltojen yli Painuanlahdelle. Kylän sydän on teiden risteyksessä ja kirkon ympärillä. Risteyksessä sijaitseva vanha kunnantalo on raitin ilmeen ja sen historiallisuuden kannalta tärkeä. Kunnaksen aitta ja riihi kirkon naapurissa ovat myös raitin varren miljöön kiinnekohtia, samoin maisemallisesti tärkeät Paavolan aitat ja luhti.

Vanhimmat rakennukset ovat vuosina 1779–1781 rakennettu kirkko ja vuonna 1793 rakennettu kellotapuli. Hallintoon liittyvät kunnan vanhin koulu- (1861–1862), vanha kunnantalo (1920-l.) sekä lainajyvämakasiini (1861–1862). Lisäksi seurakunnan vanhimpia rakennuksia ovat Lukkarilan vanha päärakennus ja aitat, sekä pappilan aittarakennukset ja navetta. Vanhimpia talonpoikaisia asuinrakennuksia ovat vuodelta 1851 periytyvä Paavola, 1800-luvun lopulta oleva Valtala, vuodelta 1885 periytyvä Valamo ja 1901 valmistunut Haatajan talo. 1800-luvun rakennuskantaa edustavat myös Paavolan aitat, Keskitalon ja Kunnaan piha-aitat, sekä Valtalan ja Olkkolan piha-aitat. Alueellisesti harvinaista rakennustyyppiä edustaa kotiseutumuseon pihapiiriin siirretty tuulimylly.

Kyläraitin varren 1900-luvun alkupuolen entisten torppien pihapiirit, kuten Hannula tai Rantala, tai muut pienet Toukolan tai Hakolan tapaiset asumukset muodostavat mielenkiintoisen kokonaisuuden. Samoin peltotilkkujen ympäröimät jälleenrakennusajan talouskeskukset, kuten Suopelto ja Metsärinne, ovat arvokas osa kylän rakennettua ympäristöä.

Julkiset rakennukset kuten entinen terveystalo, Alilan kunnalliskodin 1950-luvun rakennukset tai uusi kansakoulu kertovat Säräisniemen asemasta kunnan keskuksena, samoin 1950-luvun loppupuolen Kestilän Osuuskaupan myymälä, asuinliikerakennus Tapiola ja tiilirakenteinen Hepo-ojan linja-autovarikko.

Raitin varrella on monia alkuperäisasunsa säilyttäneitä 1950- ja 60-lukujen omakotitaloja - esimerkiksi rapatut Suutari ja Jukola tai lautarakenteinen Keskipelto.

Kainuun vanhin tie, Keisarintie, kulkee Säräisniemen kylän kautta. Tätä tietä käytti Kustaa II Aadolf vuonna 1622 palatessaan Liivinmaan sodasta.

Historia

Säräisniemi on yksi Oulujärven vanhimmista kylistä. Kiinteää asutusta kylällä on ollut jo 1500-luvun lopulta, jolloin Oulujärven erämaa-alueita asutettiin Kustaa Vaasan toimesta.

Oulujärven erämaiden asuttamista haittasivat kuitenkin venäläisten vainoretket. Säräisniemen kyläkin joutui hävityksen kohteeksi 1500-luvun lopulla. Ennen ns. rappasotia tiedetään kylässä olleen 15 taloa. Pysyvä kyläasutus kehittyi 1600-luvulla, jolloin Säräisniemi nousi Oulujärven länsipuolen keskuksiksi.

Säräisniemestä tuli Paltamon kappeliseurakunta 1779. Samana vuonna aloitettiin Säräisniemen kirkon rakentaminen. Vuonna 1864 Säräisniemi erotettiin itsenäiseksi kirkkoherrakunnaksi. Seuraavana vuonna "Keisarillisen Majesteetin- armollisella julistuksella" määrättiin jokaisesta itsenäisestä seurakunnasta muodostettavaksi oma kunta. Säräisniemen kuntaan tuli kuuluvaksi Säräisniemen lisäksi Saaresmäki, Manamansalo, Vuolijoki, Jaalanka, Kukkola, Oterma ja Veneheitto. Myöhemmin Vuolijoen kylästä ja muutamasta lähikylästä muodostettiin Vuolijoen kunta.

Kuntakeskus siirtyi vuonna 1954 Vaalan Niskaan.

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015. Vaalan maakunnallisesti arvokkaan rakennusperinnön päivytysinventointi, Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2017.

Säräisniemen kylässä sijaitsee 7 maakunnallisesti arvokasta kohdetta (suluissa kohteen numero kaavakartalla):

- Alilan kunnalliskoti (18)
- Kotiseutumuseo (Säräisniemen ensimmäinen kansakoulu ja pihapiiri) (17)
- Kunnas (22)
- Paavola (21)
- Säräisniemen hautausmaa (23)
- Säräisniemen kirkko, tapuli ja kirkkotarha (20)
- Toivola (entinen kunnantoimisto) (19)

Kaavakartalla osoitetut maakunnallisesti arvokkaat kohteet ovat 3. vaihemaakuntakaavan mukaisia. Numerointi jatkaa aiempien Oulujärven rantaosayleiskaavojen päivitysten numerointia.

Kohteiden sijaintipaikat ja kuvaukset löytyvät liitteestä 1.

Paikallisesti arvokkaat kohteet

Maakunnallisessa inventoinnissa on huomioitu useita mahdollisia paikallisesti arvokkaita kohteita. Näiden kohteiden arvoja ja merkitystä arvioidaan jatkossa tämän yleiskaavatyön yhteydessä.

Säräisniemen kylässä maakunnallisesti arvokkaalla alueella sijaitsevat paikallisesti arvokkaat kohteet:

- Haataja (47)
- Hakola (59)
- Hannula (43)
- Juhola (54)
- Jukola (61)
- Kauppakartano (48)
- Keskipelto (40)
- Keskitalo (52)
- Korpiranta (60)
- Lempelä (62)
- Lukkarila (44)

- Metsärinne (41)
- Männikkö (56)
- Painuanlinna (57)
- Pappilanranta (42)
- Rantala (38)
- Suomela (49)
- Suopelto (39)
- Suutari (55)
- Säräisniemen 1950-luvun kansakoulu (45)
- Tapiola (50)
- Toukola (53)
- Valamo (46)
- Valtala (58)
- Varis (entinen terveystalo) (63)
- Ylikyläntie 6 (51)

Säräisniemellä arvoalueen ulkopuolella sijaitsevat kohteet:

- Olkkola (64)

Nimisjärven ympärillä sijaitsevat kohteet:

- Nimisjärven talo (65)
- Syväharju (66)
- Uusitalo (67)

3.5 Arkeologinen kulttuuriperintö

Vaalaan on laadittu arkeologinen inventointi vuonna 2017 (Vaalan kunnan arkeologinen päivitys-inventointi, Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu, 28.11.2017). Muinaismuistolain 295/63 nojalla rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä on kaava-alueella seuraavasti (tarkistettu muinaisjäännösrekisteristä 5.5.2022, sulkeissa oleva numero viittaa muinaisjäännösrekisterin mukaiseen kohdetunnukseen):

Numerointi jatkaa Oulujärven aiempien osayleiskaavojen päivitysten numerointia, eikä tämän vuoksi ala numerosta 1.

Kiinteät muinaisjäännökset:

- 53. Järvenperä 2, kiinteä muinaisjäännös (1000013434)
- 54. Sirkkasuo koillinen, kiinteä muinaisjäännös (1000045570)
- 55. Sirkkasuo pohjoinen, kiinteä muinaisjäännös (1000045092)
- 56. Nimisjärvi Puhakka, kiinteä muinaisjäännös (785010014)
- 57. Nimisjärvi Toivola, kiinteä muinaisjäännös (785010015)
- 58. Nimisjärvi Kökkölä, kiinteä muinaisjäännös (785010013)
- 59. Nimisjärvi Välitalo, kiinteä muinaisjäännös (785010012)
- 60. Hautajärvi, kiinteä muinaisjäännös (1000031754)
- 61. Sirkkasuo 2, kiinteä muinaisjäännös (1000041105)
- 62. Sirkkapuro 2, kiinteä muinaisjäännös (1000038598)

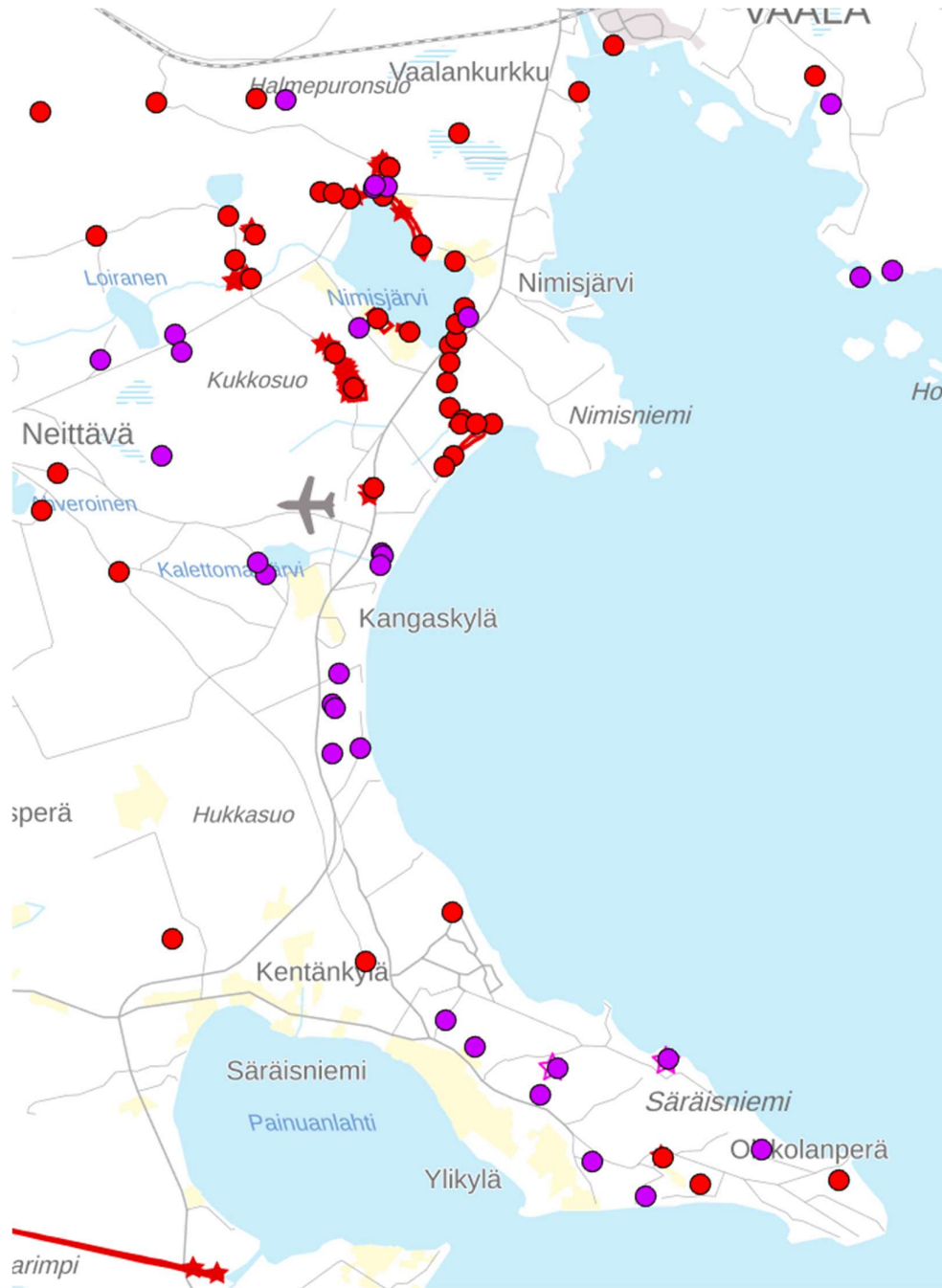
63. Tamma-aro, kiinteä muinaisjäänös (1000031755)
64. Sirkkapuro, kiinteä muinaisjäänös (1000013432)
65. Nimisjärvi Pellonpää, kiinteä muinaisjäänös (785010006)
66. Nimisjärvi Raappana, kiinteä muinaisjäänös (785010007)
67. Nimisjärvi Järventaka, kiinteä muinaisjäänös (785010011)
68. Nimisjärvi Niemelänniemi, kiinteä muinaisjäänös (785010010)
69. Nimisjärvi Uusitalo, kiinteä muinaisjäänös (785010009)
70. Nimisjärvi Sillankorva, kiinteä muinaisjäänös (785010008)
71. Nimisjoki yläosa, kiinteä muinaisjäänös (785010021)
72. Nimisjoki Patokaarto, kiinteä muinaisjäänös (785010016)
73. Nimisjoki länsiranta, kiinteä muinaisjäänös (785010017)
74. Sirkkakaarto, kiinteä muinaisjäänös (1000013431)
75. Kotila, kiinteä muinaisjäänös (1000013428)
76. Nimisjoki Patokenttä, kiinteä muinaisjäänös (785010018)
77. Nimisjoki alaosa, kiinteä muinaisjäänös (785010022)
78. Nimisjoki Tavioja, kiinteä muinaisjäänös (785010019)
79. Nimisjoki Kaitanen, kiinteä muinaisjäänös (785010020)
80. Patokangas 2, kiinteä muinaisjäänös (1000013423)
81. Patokangas 4, kiinteä muinaisjäänös (1000013425)
82. Tavisuo, kiinteä muinaisjäänös (1000029635)
83. Säräisniemi Kiviharju, kiinteä muinaisjäänös (1000031761)
84. Säräisniemi länsi, kiinteä muinaisjäänös (1000031765)
85. Olkkolanperä, kiinteä muinaisjäänös (1000031762)
86. Merilä, kiinteä muinaisjäänös (1000031763)
87. Äpätti, kiinteä muinaisjäänös (1000031764)

Lisäksi kaavassa on esitetty tervahaudat, joihin lukeutuvat myös Museoviraston mahdolliset muinaisjäänökset.

Alueella on lisäksi seuraavia kohteita, joita ei ole esitetty kaavakartalla:

- Painuanlahti, löytöpaikka, tunnus 1000031306. Liuskeihäänkärjen (KM 14913) löytöpaikka Painuanlahden pohjoisrannalla rantatasanteella.
- Kunnas, löytöpaikka, tunnus 1000038722. Löytöpaikka sijaitsee noin 40 metriä Ylikyläntiestä lounaaseen ja noin 190 metriä Säräisniemen kirkosta etelään. Löytöpaikka sijaitsee pellossa. Neljä plootua löytyivät heti kyntökerroksen alapuolelta noin 16-17 cm syvyydestä. Päällimmäinen plootu oli liikahtanut ilmeisesti auran terän osuessa siihen. Plootut olivat päällekkäin. Alimmaisesta plootusta alla oli merkkejä puu- tai tuohiastiasta, joka on suojannut plootuja.
- Keskitalo, löytöpaikka, tunnus 1000044789. Kesällä 2018 metallinetsinnässä on pellostä noin 15 cm syvyydestä löytynyt historiallisen ajan hihnansolki ja nappeja sekä rahoja 1600- ja 1700-luvuilta. Kesällä 2019 on löytynyt myöhäisrautakautinen vyönhela (KM 44028:4, lisätietoja Ilppari ILM11335) sekä lisää historiallisen ajan rahoja ja metalliesineitä, kuten ns. sarvas-sormus (ks. alakohteet).
- Säräisniemen kirkko, muu kohde, tunnus 1000031823. Säräisniemen kirkon pihan länsiosassa on kumpuna erottuva n. 7 x 6 metrin kokoinen maaperustus, jonka keskellä on n. 3,5 x 3 m kokoinen kellarikuoppa. Kyseessä voi olla iso maakellari tai todennäköisemmin rakennuksen perustus; asian selvitys vaatisi mahdollisesti koekaivauksen. Vuoden 1973 peruskartan mukaan paikalla on ollut rakennus.

- Kalettomaa, löytöpaikka, tunnus 1000030601. Vuoden 1969 tietojen mukaan Neittävän kansakoululla ollut kiviesine (nro 6) on löydetty jo tuolloin puretun Piiparin talon (tilanro 9:3) läheiseltä pellolta sitä kynnetessä.
- Lepokaarre, löytöpaikka, tunnus 1000013427. Kohde sijaitsee Lepokaarre-nimisellä tiellä, joka erkanelee Nimisjärven sillalta etelään ja kulkee kohti Oulujärven rantaa. Kohde sijaitsee 0,3 km päässä kohdasta, jossa tie päättyy. Maasto on tasainen ja maaperä kivetöntä hiekkaa. Tien haarasta löytyi kolme kvartsi-iskosta noin 10 m matkalta. Ympäristön koekuopituksessa ei havaittu mitään muuta asuinpaikkaan viittaavaa.
- Kukonpelto 1, muu kulttuuriperintökohde, tunnus 1000045008. Kohde koostuu Lapin sotaa varten lentokentälle rakennetuista lentokoneen sirpalesuojista (15 kpl) ja yhdestä korususta.
- Kukonpelto 2, muu kulttuuriperintökohde, tunnus 1000045009. Puolustusvoimien joko sodanaikaisia tai myöhemmin harjoituksissa käytettyjä kaivantoja, mahdollisesti sirpalesuojia ja teltanpohjia.
- Kukonpelto 3, muu kulttuuriperintökohde, tunnus 1000045010. Toisen maailmansodan aikainen puolustusvaruskohde, jossa on miehistökorsu, juoksuhauta ja kuusi lentokonekorsua.
- Hietalahti, löytöpaikka, tunnus 785040002. Kiviesineen katkelma (KM 31811:1) on löytynyt Oulujärven luoteisosasta, Nimisjärven Hietalahdesta, rantakivikosta lasten leikeissä.
- Sirkkasuo, löytöpaikka, tunnus 1000040269. Paikalla kulkee noin 130 metrin korkeudella muinainen rantatörmä, joka alkaa Hautajärvenvaarat -nimiseltä kankaalta ja kulkee sähkölinjan alitse kohti lounasta. Törmä on hyvin loiva ja nousee noin metrin korkeammalle kuin siihen rajautuva Sirkkasuo. Paikka on maalajiltaan kivetöntä ja hienoa hiekkaa, ja siinä kasvaa nuorta männikköä. Törmän päällä kulkee pituussuunnassa metsäautotie, jonka reunasta löytyi hyvälaatuinen ja selkeä kvartsikaavin. Löytöpaikan ympäristöön on tehty 15 koekuopaa, mutta niistä ei havaittu mitään kivikauteen liittyvää.
- Sirkkasuo 3, löytöpaikka, tunnus 1000041370. Ajouralta löydetty pahoin ruostunut puukon tai veitsen terä (ILM 19103). Pintalöytö tieuralta. Löytöpaikalla tai sen vierellä ei ei tarkastuksessa todettu kiinteään muinaisjäänökseen viittaavaa. Läheltä löytynyt myöhemmin nuolenkärki (ILM22138) 10 cm syvyydestä (ks. alakohteet).
- Sirkkasuo 4, löytöpaikka, tunnus 1000041371. Paikalta löydetty kaksi rautapuukkoa (toinen alakohde).

Kuva 14. Suunnittelualueella sijaitsevat arkeologiset kohteet Museoviraston muinaisjäännösrekisterin mukaan. (Kartta Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, haettu 4.3.2020). Kiinteät muinaisjäännökset on esitetty kartalla punaisilla, mahdolliset muinaisjäännökset violeteilla merkeillä.

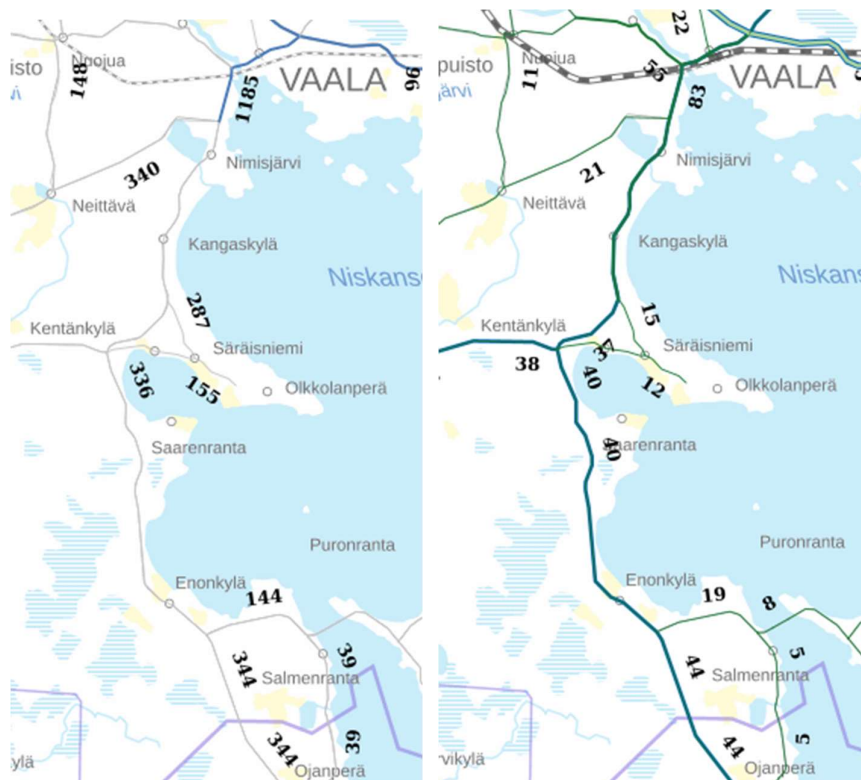
3.6 Liikenne

Maantiet

Oulujärven länsirannan pääväylinä toimivat seututiet 800 ja 879. Nämä ovat suunnittelualueen liikennöidyimpiä teitä. Suurimmillaan liikennemäärät ovat Vaalan keskustan eteläpuolella, jossa keskimääräinen ajoneuvoliikenne on 1185 ajoneuvoa vuorokaudessa. Muualla suunnittelualueella määrät jäävät alle 500 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Muita suunnittelualueen maanteitä ovat yhdystiet 8210, 8220, 19007, 19010 ja 19011. Nämä tiet ovat varsin vähäliikenteisiä. Yhdysteistä liikennemäärät ovat korkeimmat yhdystiellä 19007 (340 ajoneuvoa vuorokaudessa).

Edellä esitetyt lukemat kuvaavat keskimääräistä liikennemäärää. Ajoittain, esimerkiksi lomakausina, liikennemäärät alueella ovat keskimääräistä selvästi korkeammalla tasolla.

Kuvat 15 ja 16. Alueen maanteiden liikennemäärät. Vasemmalla kokonaisliikennemäärä 2021, oikealla raskaan liikenteen liikennemäärät 2021. Lähde: Väylävirasto (<https://vayla.fi/vaylista/aineistot/kartat/liikennemaarakartat>)

Kävely ja pyöräily

Säräisniemen kylä läpi kulkee maantien vierellä pyörätie. Pyörätie kulkee kylän länsireunalta Oulujärven vapaa-aikakeskuksen risteykseen saakka. Pituutta pyörätiellä on noin 2,3 km.

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen osalta alue tukeutuu pääosin Vaalan taajaman kautta kulkeviin linja-auto- ja junayhteyksiin. Kunta järjestää asiointikyytejä ja koulukuljetuksia suunnittelualueelta keskustan suuntaan.

Satamat

Alueella sijaitsee useita kunnan omistamia venesatamia (Ruununtörmä, Aittoniemi ja Vähäoja). Myös Äpätissä on venesatama.

Lentotoiminta

Suunnittelualueella sijaitsee Vaalan lentokenttä. Lentokentän kiitoradan pituus on 700 metriä. Kentällä sijaitsee lentokenttärakennus. Kentällä ei ole paikallista lentotoimintaa eikä lennonjohtolaitteita. Kentän kunnosta huolehtii Vaalan kunta.

Rautatiet

Suunnittelualueella ei sijaitse rautateitä. Välittömässä läheisyydessä alueen pohjoispuolelle kunnan keskustassa sijaitsee rautatieasema, josta on hyvät junayhteydet Oulun ja Kajaanin suuntiin.

3.7 Voimajohdot

Alueen länsipuolella kulkee voimajohtokäytävä (Nuojua-Vuolijoki, 110 kV).

Voimajohtokäytävän rinnalle on suunnitteilla uusi 400 + 110 kV voimajohto (ns. Järvinlinjan vahvistaminen). Alueelle sijoittuva osuus on osa Nuojua (Vaala) – Huutokoski (Joroinen) välille suunnitellusta uudesta voimajohdosta. Hanke on osa kantaverkon pitkän aikavälin kehittämistä. Hankkeen avulla vahvistetaan Suomen etelä-pohjoissuuntaista sähkönsiirtokapasiteettia. Voimajohdon jatkosuunnittelun tavoiteaikataulua ei ole vielä päätetty, sillä aikataulu on riippuvainen sähkönsiirtotarpeiden kehittymisestä (*Fingrid 2018, 400 kV voimajohto välillä Nuojua -Huutokoski, selvitys maakuntakaavaa varten*).

3.8 Yhdyskuntatekniikka

Suunnittelualueen pohjoisosassa on kattava Vaalan Vesi ja Lämpö Oy:n ja viemäriverkko. Paineviemäri kulkee Säräisniemen alueelta Vaalan keskustan suuntaan. Viemäriin yhtyy Kangaskylän alueelta Neittävän suunnasta tuleva paineviemäri.

Vesijohtoverkosto on kattava ranta-alueilla lähes koko suunnittelualueella. Alueen pohjoisosassa sijaitsevien järvien (Hautajärvi ja Loiranen) alueella ei ole vesijohtoa.

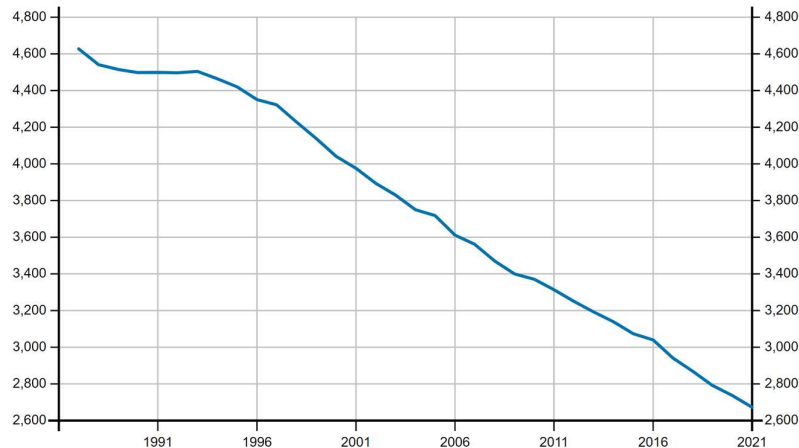
3.9 Maanomistus ja emätilaselvitys

Alueen maanomistus on pääosin yksityisillä. Alueelle on tehty emätilaselvitys voimassa olevan kaavan laatimisen yhteydessä. Emätilaselvitys on päivitetty kaavapäivityksen yhteydessä, mutta mitoitusta ei ole päivitetty kaavapäivityksen yhteydessä. Kaavakartalle on korjattu voimassa olevan kaavan virheet, tuotu olevat rakennuspaikat sekä rakentamattomat rakennuspaikat symbolein sekä kiinnitetty rakennuspaikat voimassa oleviin kiinteistörajoihin.

3.10 Väestö, elinkeinot, rakentaminen sekä palvelut

Vaalan väkiluku oli 2 673 henkeä vuoden 2021 lopussa (lähde: Tilastokeskus). Määrä on vähentynyt 2,3 % edellisestä vuodesta, mikä johtuu sekä syntyneiden osuudesta että muuttoliikkeestä. Väestön väheneminen on jatkunut koko 2000-luvun. Vuonna 2000 asukkaita oli vielä yli 4000.

Väkiluku 1987-2021

Kuva 17. Vaalan väestökehitys vuodesta 1987 vuoteen 2021. Lähde: Tilastokeskus.

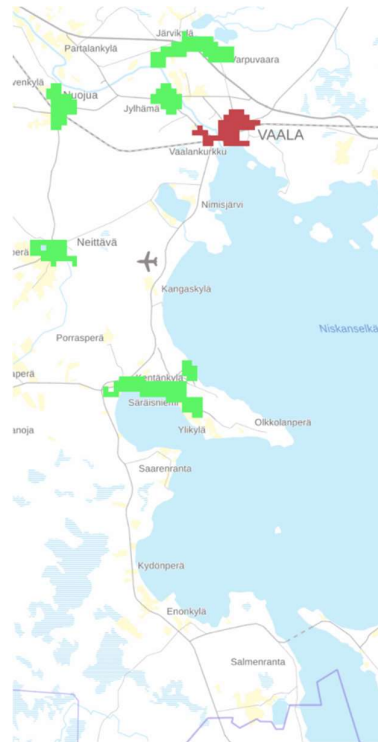
Kunnan työttömyysaste on korkea (työttömien osuus työvoimasta 17,8 %). Kesämökkejä Vaalassa on 1 630 kappaletta. Vaalan elinkeinorakenteessa on keskimääräistä enemmän alkutuotantoa (16,1 % työpaikoista). Jalostusta on 17,3 % ja palvelutyöpaikkoja 64,3 % (Lähde: Tilastokeskus).

Oulujärven rannat ovat haluttua rakentamisaluetta sekä vakitukselle että loma-asumiselle. Vakituksia asukkaita alueella oli vuonna 2020 seuraavasti: Nimensjärven osa-alue 57, Säräisniemi 170, Enonlahden osa-alue 63 (lähde: Tilastokeskus, Väestöruutuaineisto).

Kuvassa 18 on esitetty yhdyskuntarakenteen aluejaot suunnittelualueella. Koko suunnittelualue on maaseutuasutuksen aluetta lukuun ottamatta Säräisniemeä, joka on kyläaluetta.

Rakentaminen on mahdollista kaavassa osoitetuille rakennuspaikoille, jotka on esitetty emätilaselvityksen ja mitoituksen pohjalta. Alueelle tulee säännöllisesti hakemuksia loma-asunnon muuttamiseksi vakituiseen asumiskäyttöön.

Valtaosa suunnittelualueen palveluista sijaitsee Säräisniemen alueella. Alueella sijaitsee muun muassa kirkko sekä Oulujärven vapaa-aikakeskus (alueella kahvila-ravintola Ruununhelmi, matkailuvaunualue oheistoimintoihin sekä erilaisia virkistyspalveluja).

Kuva 18. Yhdyskuntarakenteen aluejaot: vihreällä kylät ja punaisella taajamat.

Suunnittelualueella sijaitsee myös Oulujärven lomakylä, joka tarjoaa leirintäaluepalveluja Oulujärven rannalla. Lentokentän läheisyydessä sijaitsee ravirata.

Kaava-alue tukeutuu suurelta osin Vaalan keskustan ja muiden lähialueen taajamien palveluihin. Koulut sijaitsevat keskustassa.

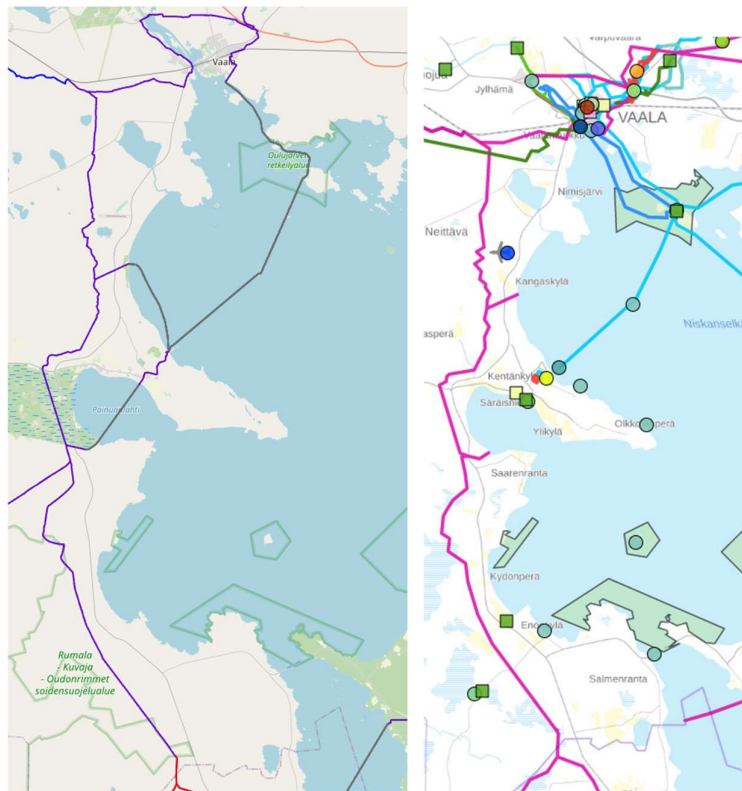
3.11 Virkistys

Alueella ja sen välittömässä läheisyydessä on hyvät virkistysreitit, jotka kytkeytyvät Vaalan ja seudun muihin reitteihin.

Yleiskaavan suunnittelualueella ja osin sen läheisyydessä kulkee moottorikelkkaura, josta on pistoreittejä Oulujärven rantaan. Kaava-alueen länsireunalla tai länsipuolella kulkee maksuton moottorikelkkaura, joka yhtyy Oulujärven ja Painuanlahden ylittäviin kelkkayhteyksiin.

Säräisniemen alueella on erilaisia latuja. Alueelta on latuyhteys myös kunnan keskustan suuntaan Oulujärven jäätä pitkin.

Yleiskaavan suunnittelualueella sijaitsee kolme virallista uimarantaa (Säräisniemi, Oulujärven vapaa-aikakeskus ja Oulujärven lomakylä). Alueella sijaitsee myös useita kota- tai tulentekopaikkoja.

Kuvat 19 ja 20. Suunnittelualueen ja lähialueen virkistystoimintoja. Vasemmalla kelkkaurat (violetilla maksuttomat moottorikelkkaurat, punaisella maksulliset ja harmaalla vesistöjen ylitykset Kelkkareitit.fi -palvelun mukaan). Oikealla kartalla virkistysreitit ja -kohteet (lähteenä LIPAS-palvelu). Siinä punertavalla moottorikelkkaurat, vihreällä retkeilyreitti ja sinisellä ladut. Säräisniemellä on yhdistelmäreitti, satamia, lintutorni ja laavu. Sinisellä merkitty Vaalan lentokenttä, Enonkylällä on kota ja vieraslaiture. Alassalmessa on myös vieraslaiture. Vihreät alueet ovat Oulujärven retkeilyaluetta.

3.12 Ympäristön häiriötekijät

Melu:

Suunnittelualueella meluhaittaa aiheuttavat maantiet, moottorikelkkareitit sekä lentokenttä.

Alueella sijaitsee Vaalan lentokenttä. Pienkoneiden tuottama melutaso on verrattavissa henkilöauton meluun. Kentän melualue rajoittuu lentokenttäalueen välittömään läheisyyteen.

Alueen moottorikelkkaurat aiheuttavat meluhaittaa.

Valtioneuvoston päätöksen 993/1992 mukaiset ohjearvot ovat:

Ohjearvot ulkona	Päivä	Yö
Asumiseen käytettävät alueet, virkistysalueet taajamissa ja niiden välittömässä läheisyydessä sekä hoito- ja oppilaitoksia palvelevat alueet	55 db	45-50 db */**
Loma-asumiseen käytettävät alueet, leirintäalueet, virkistysalueet taajamien ulkopuolella ja luonnonsuojelualueet	45 db	40 db*** /****
Ohjearvot sisällä		
Asuin-, potilas- ja majoitushuoneet	35 db	30db
Opetus- ja kokoontumistilat	35 db	
Liike- ja toimistohuoneistot	45 db	

* Uusilla alueilla melutason yöohjearvo on 45 dB.

** Oppilaitoksia palvelevilla alueilla ei sovelleta yöohjearvoja.

*** Yöohjearvoa ei sovelleta sellaisilla luonnonsuojelualueilla, joita ei yleisesti käytetä oleskeluun tai luonnon havainnointiin yöllä.

**** Loma-asumiseen käytettävillä alueilla taajamassa voidaan kuitenkin soveltaa samoja ohjearvoja kuin asumiselle

Voimajohtot

Osin kaava-alueella ja osin sen välittömässä läheisyydessä kulkee Fingridin 110 Kv -voimajohto. Voimajohtosta aiheutuu lähinnä maisemahaittaa.

Lentotoiminnan estevaikutukset

Lentokenttätoiminta asettaa esterajoituksia, jotka on huomioitava kentän ympärillä rakennusten sijoittelussa ja kerrosluvuissa. Kiitoradan pidentäminen tai lentokentän muuttaminen valvotuksi lentokentäksi tiukentaisi esterajoituksia, joten tällaisiin muutoksiin varautuminen rajoittaa alueen rakentamista enemmän kuin nykyisen valvomattoman lentopaikan vaatimukset edellyttävät. Varautuminen kaupallisen lentoliikenteen vaatimiin esterajoituksiin ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole tarkoituksenmukaista, vaan kaavoituksessa tulisi ottaa huomioon kentän kehittäminen harrastustoiminnan kannalta.

Tuulivoima

Yleiskaavan päivitysalueen lähistöllä on suunnitteilla olevia tuulivoimahankkeita ja Vaalan tuulivoimayleiskaavassa 2030 osoitettuja tuulivoimala-alueita. Hankkeet/aluevaraukset sijoittuvat riittävän etäälle yleiskaava-alueista eikä tuulivoimarakentamisesta ole odotettavissa meluhaittaa. Hankkeiden vaikutukset arvioidaan tarkemmin YVA-menettelyjen ja osayleiskaavojen yhteydessä.

Lähimmäksi yleiskaava-aluetta sijoittuu Metsälamminkankaan tuulivoimapuistohanke, joka sijaitsee lähimmillään noin 3 km etäisyydellä suunnittelualueesta. Tuulivoimapuiston yleiskaavan selostuksen (FCG Suunnittelu ja tekniikka / Vaalan kunta 2015) mukaan alueen voimalat tulevat näkymään monin paikoin yleiskaava-alueelle. Pääsääntöisesti peitteinen maasto kuitenkin estää näkyyden. Eniten voimaloita näkyy järvialueelle. Hankkeen meluvaikutukset eivät yllä yleiskaava-alueelle.

4. TAVOITTEET

Oulujärven länsirannan rantaosayleiskaavan päivitystyön tavoitteena on:

- nostaa rakennuspaikkojen rakennusoikeus (voimassa olevassa kaavassa 145 k-m²) vastaamaan nykyisiä ja tulevia tarpeita
- päivittää kaavaan tehdyt poikkeamispäätökset ja rakennuspaikkojen siirrot
- korjata alkuperäisen kaavan virheet mm. siirtämällä rakennuspaikat oikeille kiinteistöille ja kiinnittämällä rakennuspaikkojen rajoja nykyisiin kiinteistörajoihin
- päivittää olevia asuntoja ja loma-asuntoja kuvaavat symbolit nykytilanteen mukaan sekä tarvittaessa tarkastella emätilojen sisällä rakennuspaikkojen sijoittelua uudelleen
- päivittää pohjakartta
- selvittää pysyvän asutuksen ohjaustarve ja sijoittuminen ranta-alueille (edullisuusvyöhyketarkastelu)
- tarkastella alueen virkistys- ja reitistöratkaisuja
- tutkia alueen matkailun kehittämiskäsitteitä
- päivittää/nykyaikaistaa vanhentuneet kaavamerkinnot

Päivitystyö ei sisällä:

- rantamitoituksen avaamista tai uusia emätilaselvityksiä. Uusia rantarakennuspaikkoja ei suunnitella, mutta esiin tulleet virheet korjataan.
- uusia selvityksiä (luonto-, maisema-, kulttuuriympäristö- tai arkeologisia selvityksiä), mutta kaavan lähtötiedot päivitetään:
 - suojelualueiden tms. rajaukset (viranomaistietojen pohjalta)
 - kulttuuriympäristön merkittävät kohteet (koko kuntaan tehty arkeologinen selvitys, maakuntakaavoituksen yhteydessä tehty selvityksiä)
 - reitit ja virkistysalueet

Vaikka uusia rakennuspaikkoja ei suunnitellakaan, voidaan päivitystyön yhteydessä tarvittaessa tarkastella emätilojen sisällä rakennuspaikkojen sijoittelua uudelleen.

5 SUUNNITTELUN VAIHEET

5.1 Vireilletulo

Yleiskaavatyö on osa Oulujärven rantaosayleiskaavojen päivittäisprosessia. Yleiskaavatyö on tullut vireille kunnanvaltuuston päätöksellä 29.4.2020. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 14.6.2022-31.8.2022.

5.2 Osallistaminen ja vuorovaikutus

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 § mukaan kaavoitukseen osallisia ovat alueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Lisäksi osallisia ovat viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Osallisilla on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavan vaikutuksia ja lausua, kirjallisesti tai suullisesti, mielipiteensä asiasta. Tässä hankkeessa keskeisiä osallisia ovat:

- Alueen ja lähiympäristön maanomistajat, yrittäjät, asukkaat, työntekijät ja palveluiden käyttäjät
- Kylä- ja asukas yhdistykset
- Kunnan toimielimet ja viranhaltijat, joiden toimialaa asia koskee
- Viranomaiset
 - Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
 - Pohjois-Pohjanmaan liitto
 - Kainuun liitto
 - Pohjois-Pohjanmaan museo
 - Väylävirasto
- Kajaanin kaupunki
- Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan -piiri ry
- Kainuun lintutieteellinen yhdistys
- Alueella toimivat energia- ja puhelin yhtiöt sekä muut vastaavat toimijat, mm:
 - Fingrid Oy
 - Telia Sonera Finland
 - Vaalan kunta / vesi- ja lämpölaite
 - Kajave/Loiste
 - Oulun seudun sähkö
 - Metsähallitus / Laatumaa

Osallisia kuullaan erityisesti luonnos- ja ehdotusvaiheen nähtävilläolojen yhteydessä. Osalliset voivat jättää mielipiteen luonnoksesta ja muistutuksen ehdotuksesta, ja lisäksi keskeisiltä viranomaisilta pyydetään lausunnot molemmissa vaiheissa. Saatuihin mielipiteisiin, muistutuksiin ja lausuntoihin laaditaan vastineet.

Kaavatyön vireilletulosta, nähtävillä asettamisesta ja suunnittelun etenemisestä tiedotetaan julkisilla kuulutuksilla kunnan internet-sivuilla, ilmoitustauluilla ja paikallislehdessä (Tervareitti). Suunnitteluaineisto on nähtävilläolojen ajan Vaalan kunnan internet-sivuilla osoitteessa www.vaala.fi sekä Vaalan kunnantalolla kunnantaloon aukioloaikoina.

5.3 Viranomaisyhteistyö

Yleiskaavaan liittyen pidettiin viranomaisneuvottelu 8.9.2022. Lisäksi tarvittaessa järjestetään työneuvotteluja sekä kaavaehdotusvaiheessa tarvittaessa 2. viranomaisneuvottelu.

Viranomaisilta pyydetään lausunnot kaavan valmisteluaineistosta ja kaavaehdotuksesta.

5.4 Saatu palaute

Luonnosvaiheessa:

Ehdotusvaiheessa:

5.5 Saadun palautteen huomiointi

Täydentyä palautteen pohjalta

6 YLEISKAAVAN KUVAUS

Yleiskaavaa koskevia lakeja on muutettu tai ollaan muuttamassa seuraavasti:

- luonnonsuojelulaki muuttuu, uusi laki voimaan 1.6.2023
- maankäyttö- ja rakennuslaki uudistuu; alueidenkäyttölaki ja rakentamislaki tulevat voimaan 1.1.2025

Lakiviittaukset tarkistetaan kaavatyön edetessä.

6.1 Kaava-alueen raja

Länsirannan rantaosayleiskaavan päivitys tehdään voimassa olevien yleiskaavojen alueelle. Alueen pinta-ala on 162,4 km². Merkittävä osa kaava-alueesta on vesialuetta.

Kaavapäivityksessä alue jaetaan kahteen osaan lähtökohtaisesti päätöskäsittelyjen helpottamiseksi. Päätöksenteossa mahdolliset esteellisyytilanteet on helpompi huomioda, kun alue on kahtena osana yhden laajan ranta-alueen sijaan. Tämä selostus koskee Länsirannan pohjoisosaa, joka on kooltaan noin 89 km² ja kattaa alueet pohjoisrajalta Painuanlahdelle. Eteläosa on kooltaan noin 74 km² ja jatkaa aluetta Painuanlahdelta kunnan etelärajalle.

6.2 Rantavyöhykkeen raja ja tulkinta

Voimassaolevan kaavan mitoitusta ei muuteta päivityksen yhteydessä. Myöskään rantavyöhykkeen määrittelyä ja tulkintaa ei ole tarkoitus muuttaa. Voimassa olevassa kaavassa rantavyöhykkeenä on pidetty 200 metriä leveää aluetta järvien rannoilla. Kohdissa, joissa maantie kulkee 200 m lähempänä rantaa on se määritelty rantavyöhykkeen rajaksi. Säräisniemen kylällä itäosassa rajausta pieneltä osin on muutettu yli 200 metriin, koska alue on maisemapeltoa eikä näin ollen tarkoitettu asuin- tai lomarakentamiselle myöskään voimassa olevassa kaavaratkaisussa. Rantavyöhykkeen raja osoitetaan kaavassa.

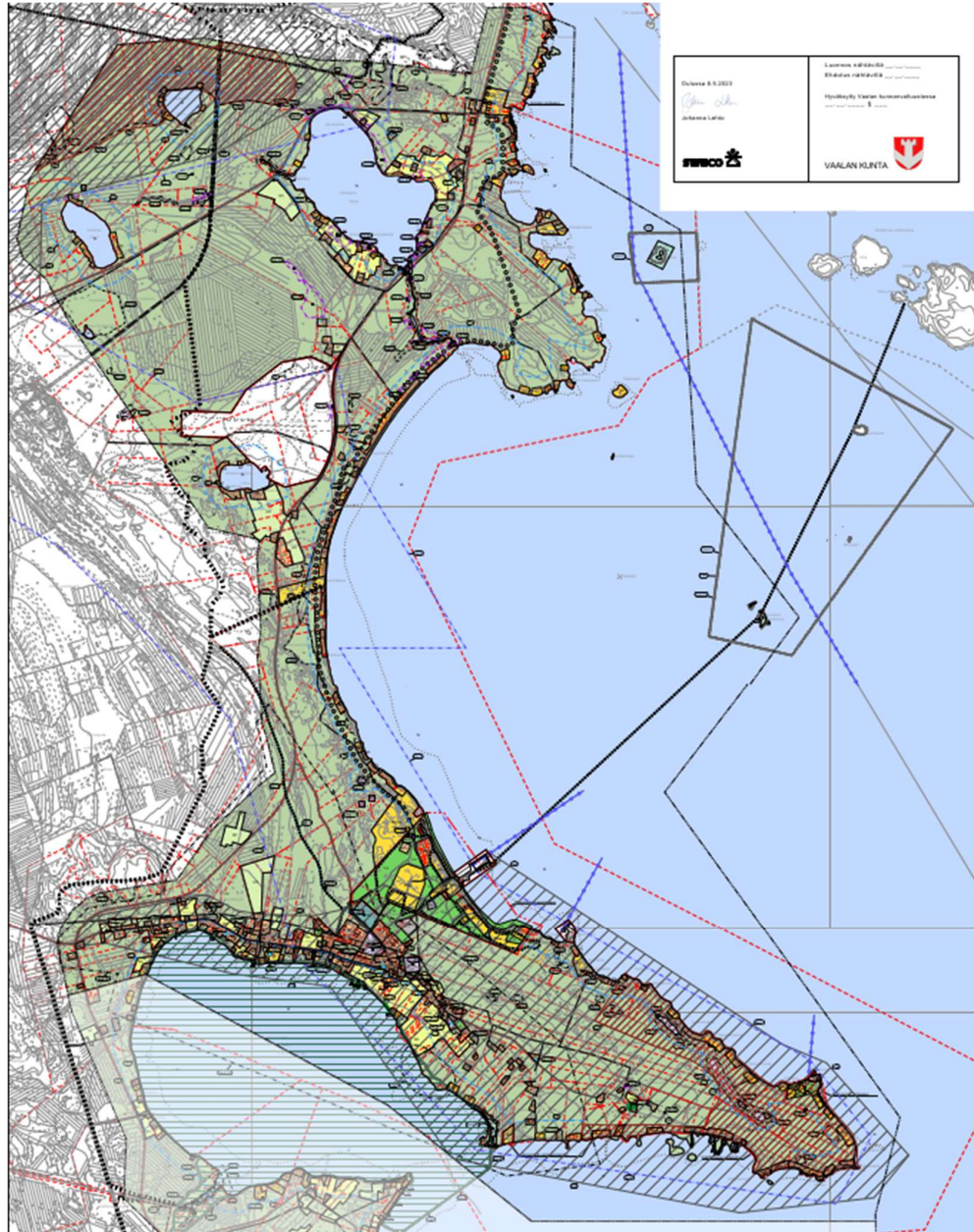
6.3 Yleiskaavan kuvaus

6.3.1 Kokonaisrakenne ja -mitoit

Osayleiskaava-alueille on esitetty yhteensä 471 rakennuspaikkaa, joista 350 on rakennettuja ja 51 rakentamattomia. Rantavyöhykkeen ulkopuolella on 62 rakentamatonta rakennuspaikkaa, näistä iso osa Säräisniemen kylän alueella.

Voimassa olevan yleiskaavan merkintöjä on tarkistettu pohjakartan ja tilajaotuksen mukaiseksi. Lisäksi kartoille on päivitetty lähtötiedot (luonto- ja maisema-arvot sekä kulttuuriympäristö). Rakennuspaikkojen osalta on tehty teknistä tarkistusta emätilaselvityksen ja tapahtuneen kehityksen läpikäynnin myötä. Kaavaluonnokseen on merkitty 8 uutta rakennuspaikkaa, jotka perustuvat emätilaselvityksen tekniseen tarkistukseen.

6.3.2 Kuvaus alueittain ja toimialoittain

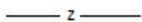
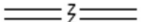
Kuva 21. Kaavaratkaisu kokonaisuudessaan, kaavakartta selostuksen ohessa.

Liikenneverkko ja yhdyskuntatekniikka

	SEUTUTIE.
	YHDYSTIE.
	UUSI TIE.
	LENTOLIIKENTEEEN ALUE.

Lentoliikenteen alue on pienlentokenttä, jonka alue on osoitettu voimassa olevan kaavan mukaisesti laajana.

Alueella on myös sähkölinja (20 kV). Alueen pohjoisosassa on samassa johtokäytävässä kaksi 110 kV:n voimajohtoa (Nuojuankangas-Vuolijoki sekä Jylhämä-Säräisniemi). Näistä Nuojuankangas-Vuolijoki -linja jatkuu etelään alueen välittömässä läheisyydessä länsipuolella. Määräysten mukaan rakennusten sijoittelussa tulee huomioida riittävät suojaetäisyydet, jos lähelle tulee esimerkiksi suunnittelutarvehakemus asuinrakennukselle.

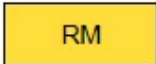
	20 kV:n SÄHKÖLINJA.
	110 kV:n VOIMAJOHTO.

Alueella on myös muutamia yhdyskuntateknisen huollon alueita (ET) voimassa olevan kaavan mukaisesti (Kemilammen eteläpuoliset vedenottamot sekä Isorannan pellolla sijaitseva jätevedenpumppaamo).

Elinkeinot ja palvelut

Kaava-alueella on maatiloja, joista osa on kuitenkin nykyisin vakituisen tai loma-asumisen alueena. Lisäksi alueelta löytyy yleisten rakennusten korttelialueet Säräisniemeltä (kirkko ja vanha terveysasema). Myös osa vanhan koulun aluetta on osoitettu yleisten rakennusten alueena. Säräisniemellä on myös teollisuusaluevaraus. Säräisniemellä on myös hautausmaa.

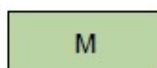
Matkailupalvelujen aluetta on asemakaavoitetuilla alueilla Säräisniemen lähellä Ruununtörmällä ja Suvirannassa. Myös hieman pohjoisempana oleva leirintäalue on nykyiselläänkin matkailupalvelujen alue. Uusia matkailupalvelujen varauksia on esitetty alueen pohjoisosaan. Kaavamääräyksen mukaan alueet vaativat asemakaavan, ranta-asemakaavan tai muun kunnan hyväksymän yksityiskohtaisen kokonaissuunnitelman. Kokonaissuunnitelma on käytännössä mahdollinen pienialaisille matkailupalvelujen alueille.

	YLEISTEN RAKENNUSTEN ALUE.
	MATKAILUPALVELUIDEN ALUE.
	MATKAILUPALVELUIDEN RESERVIALUE.

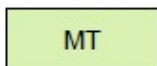

TEOLLISUUSALUE, JOLLA YMPÄRISTÖ ASETTAA TOIMINNAN LAADULLE ERITYISIÄ VAATIMUKSIA.

Iso osa kaava-alueesta on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. Kaavakartalla on erotettu metsäiset alueet ja peltoalueet. Alueella on myös maisemallisesti arvokkaiksi luokiteltuja peltoalueita erityisesti Säräisniemen kylän alueella. Näiden osalle on määrätty, että metsittäminen on kielletty. Alueelle voi rakentaa maa- ja metsätalouden sekä muiden luontaiselinkeinojen tarvitsemia rakennuksia ja rakenteita. Muuta rakentamista koskee vaade suunnittelutarveharkinnasta rantavyöhykkeen ulkopuolella. Rantametsien käsittelyssä on huomautettu maisemallisista arvoista sekä hyvästä metsänhoitotavasta.

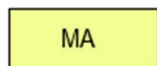

MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE.

MAA- JA METSÄTALOUSALUE.

Alueet ovat avoimia peltoalueita.

MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTOALUE.

Asumisen alueet

Osayleiskaavaan on merkitty rakennuspaikat, jotka on eritelty rakennettuihin ja rakentamattomiin. Rakennetut ovat siis jo olemassa olevia, rakentamattomat ovat voimassa olevan kaavan toteuttamattomia rakennuspaikkoja. Merkinnät näyttävät tilanteen yleiskaavan valmistelun aikaan (kevät 2023). Lisäksi kartalle on emätilaselvityksen teknisen tarkistuksen myötä esitetty muutamia uusia rakennuspaikkoja. Näitä ei ole voimassa olevassa kaavassa. Rakennuspaikkasymboleja ei ole eritelty vakituisiin ja loma-asuntoihin, vaan aluemarkintä kertoo käyttötarkoituksen.

RAKENNETTU RAKENNUSPAIKKA.

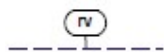
RAKENTAMATON RAKENNUSPAIKKA.

UUSI RAKENNUSPAIKKA.

Rantavyöhykkeen takana olevat rakennuspaikat on merkitty ohjeellisina omalla symbolillaan.

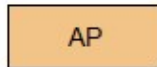
Osayleiskaavaan on määritetty rantavyöhyke, jonka osalla rakennuslupa voidaan myöntää suoraan rantaosayleiskaavan perusteella (MRL 72 §). Rantavyöhykkeellä rakennusoikeudet on määriteltävä tilakohtaisesti.

RANTAVYÖHYKE.

Alueella on toteutettuja rakennuspaikkoja, jotka sijaitsevat muinaismuistoalueella. Nämä on eritelty omille merkinnöilleen, koska näiden osalla vain nykyisten rakennusten korjaaminen on sallittua. Muut toimenpiteet vaativat yhteydenottoa museoviranomaisiin.

Rakennuspaikkojen käyttötarkoitus näkyy aluevarauksesta. Vakituisen asumisen alueet on osoitettu merkinnällä:

PIENTALOVALTAINEN ASUNTOALUE.

Vakituisen asumisen osalla rakennusoikeus on 300 k-m², josta erillinen rantasauna saa olla enintään 25 k-m². Asuinrakennuksen tulee sijaita vähintään 40 m yläveden korkeuden mukaisesta rantaviivasta, saunarakennuksen 10 m.

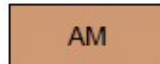
Vakituisen asutuksen osalla on myös alueita, joille saa sijoittaa kaupan tai palvelujen rakentamista (AP-1) sekä pienverstastoimintaa tai matkailuun liittyviä palveluja (AP-2). Näillä alueilla elinkeino- tai teollisuustoiminta ei saa aiheuttaa ympäristöhäiriöitä. Kaupan ja palvelujen sallivilla alueilla rakennusoikeus vastaa muuta pientalovaltaista asuntoaluetta, mutta pienverstastoiminnan ja matkailuun liittyvien palvelujen sallivilla alueilla rakennusoikeus on 750 k-m². Näillä alueilla kiinteistön koko on riittävä suuremmalle rakentamisen määrälle.

Loma-asunnot on osoitettu merkinnällä:

LOMA-ASUNTOALUE.

Näillä alueilla rakennusoikeutta on nostettu voimassa olevaan kaavaan verrattuna siten, että nyt rakennusoikeus on 200 k-m². Tästä saunarakennus saa olla 25 k-m². Loma-asuntojen tulee sijaita puuston mukaisesta rantaviivasta vähintään 25 m päässä, saunarakennuksen 10 m.

MAATILOJEN TALOUSKESKUS.

Lisäksi alueella on maatilojen talouskeskuksia, joista osalla maataloustoiminta on loppunut. Määräyksessä todetaan, että mikäli aktiivinen maa- ja metsätalous on loppunut, aluetta voidaan käyttää pientalovaltaisena tai loma-asuntojen korttelialueena. Tällöin olemassa olevia ulko- ja tuotantorakennuksia ei katsota rakennusoikeutta vähentäväksi. Määräyksellä halutaan turvata vanhojen tilakeskusten säilyminen myös pihapiirien osalta.

Edullisuusvyöhyketarkastelu

Kaavatyön yhteydessä on tehty edullisuusvyöhyketarkastelu (kaavaselostuksen liitteenä, liite 2), joka on apuna pohdittaessa mahdollisia käyttötarkoituksen muutoshakemuksia. Näitä hakemuksia, joilla tässä tarkoitetaan hakemuksia muuttaa loma-asunto vakituiseksi asuinpaikaksi, tulee alueelle säännöllisesti. Edullisuusvyöhyketarkastelu antaa lähtökohdat käyttötarkoituksen muutoksille, jotta alueen rakenne, ominais- ja erityispiirteet sekä vetovoima voidaan taata jatkossakin. Sen sijaan ei ole nähty tarvetta soveltaa kyläalueilla voimassa olevasta kaavasta poikkeavia mitoitusrusteita, sillä voimassa olevassa kaavassa on osoitettu tiiviimmin rakennuspaikkoja kyläalueelle.

Vakituinen asuminen vaikuttaa kunnan kannalta mm. palvelujen tarjoamisvelvoitteeseen, kuten koulukuljetuksiin ja ikäihmisten palveluiden järjestämiseen. Asukkaan kannalta taas eroa on esim. rakennuksen osalta erilaisissa vaatimuksissa sekä aluekokonaisuudessa. Loma-asuntoalueilla ollaan monesti vain osan aikaa vuodesta, ja elämäntapa voi erota huomattavasti ns. arkielämästä. Mikäli vakituinen ja loma-asutus sekoittuvat, voi asukkaiden välille tulla ristiriitoja.

Vakituinen asuminen on myös vaikutuksiltaan monelta osin erilaista kuin loma-asuminen. Vakituinen asuminen aiheuttaa yleensä esimerkiksi enemmän liikennettä. Myös maisemavaikutukset ovat usein erilaisia.

Periaatteessa Oulujärven rannat ovat perinteisesti olleet vakituisten asumisen aluetta. Kuitenkin tietyt alueet ovat vakitukselle asumiselle sopivampia kuin toiset. Tätä on pohdittu edullisuusvyöhyketarkastelussa, jossa on huomioitu tiestö, maisematekijät, olemassa oleva yhdyskuntarakenne, luonnonympäristö sekä perinteiset elinkeinojen alueet (maatilat, pellot) ja tekninen verkosto.

Edullisuusvyöhyketarkastelun tulosten pohjalta Säräisniemen, Kangaskylän, Nimisjärven ja Enokylän kylät ovat perinteistä asutuksen aluetta, jossa muutoksia loma-asunnosta vakituiseksi voidaan puoltaa, eli lomarakennuksia on mahdollista muuttaa vakituiseen asumiskäyttöön. Kylistä etenkin Säräisniemi muodostaa olemassa olevan tiiviin kylämäisen alueen. Kylien alueella on vesijohto- ja viemäriverkosto lukuun ottamatta Enokylää, jossa on vesijohto muttei viemäriä.

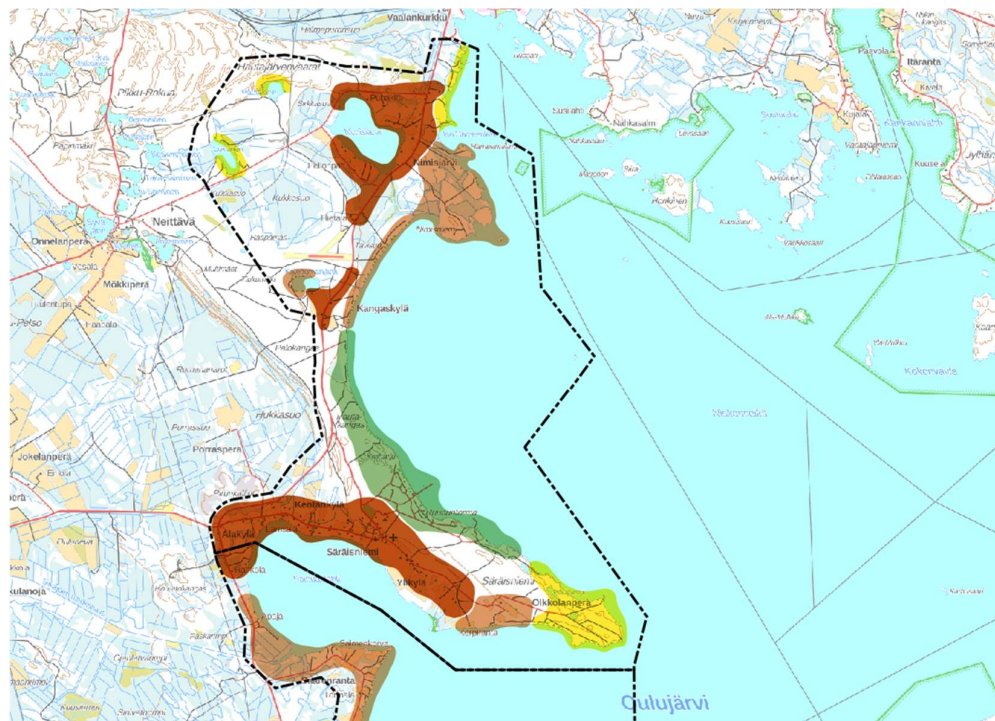
Säräisniemen pohjoisosa on matkailupainotteista aluetta, jossa on loma-asumisen rinnalla mm. kaksi leirintäaluetta.

Yleiskaava-alueelta on tunnistettu myös alueita, joilla loma-asutus ja vakituinen asutus voivat sijaita rinnakkain. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi Salmenrannan ja Saarenrannan alueet, joissa sijaitsee jo nykytilanteessa vakituista asumista ja loma-asumista rinnakkain.

Suunnittelualueella on myös useita alueita, jotka olisi hyvä säilyttää lähes yksinomaan loma-asumisen käytössä. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi niemet, jotka eivät ole päätiestön varrella (Nimisniemi, Säräisniemen kärki, Kariniemi). Alueet on hyvä säilyttää loma-asumiskäytössä muun muassa saavutettavuuden ja ympäristöarvojen vuoksi. Myöskään saariin ei voida osoittaa vakituista asumista.

Osalla loma-asumiseen osoitetuista alueista sijaitsee yksittäisiä vakituksia asuntoja.

Edullisuusvyöhyketarkastelu ohjaa käyttötarkoitusten muutoksia, mutta ei ole juridisesti sitova.

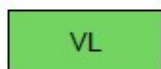

- Vakituinen asuminen, kyläalueet
- Vakituinen asuminen ja loma-asuminen
- Matkailu ja loma-asuminen
- Loma-asuminen

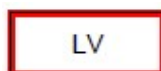
Virkistys

Kaava-alueella on jonkin verran virkistysalueita ja virkistyskohteita sekä reittejä. Vakituisen ja loma-asutuksen alueilla on venesatamia ja venevalkamia. Merkinnot ovat pääosin voimassa olevan kaavan mukaisia.

Virkistysalueista on erotettu lähivirkistysalueet, jotka ovat Säräisniemen kylällä.

LÄHIVIRKISTYSALUE.

VENESATAMA/VENEVALKAMA.

VIRKISTYSKOHDE.

OHJEELLINEN VENESATAMA/VENEVALKAMA TAI VENEENLASKUPAIKKA.

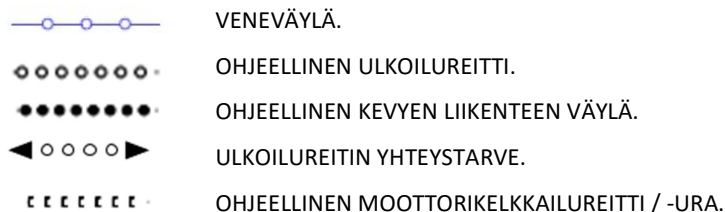

OHJEELLINEN UIMARANTA.

Laajemmat venesatamat on näytetty aluevarauksina, pienemmät kohdemerkinnällä. Virkistyskohteisiin kuuluvat nuotiopaikat. uimarannat on eritelty. Autiotuvat ovat omalla merkinnällään (tu), koska niihin liittyy vaade rakennusluvasta voimassa olevan kaavan mukaisesti.

Kaava-alueelle sijoittuu Vaalan pienlentokenttä, jolle on laaja aluevaraus (LL).

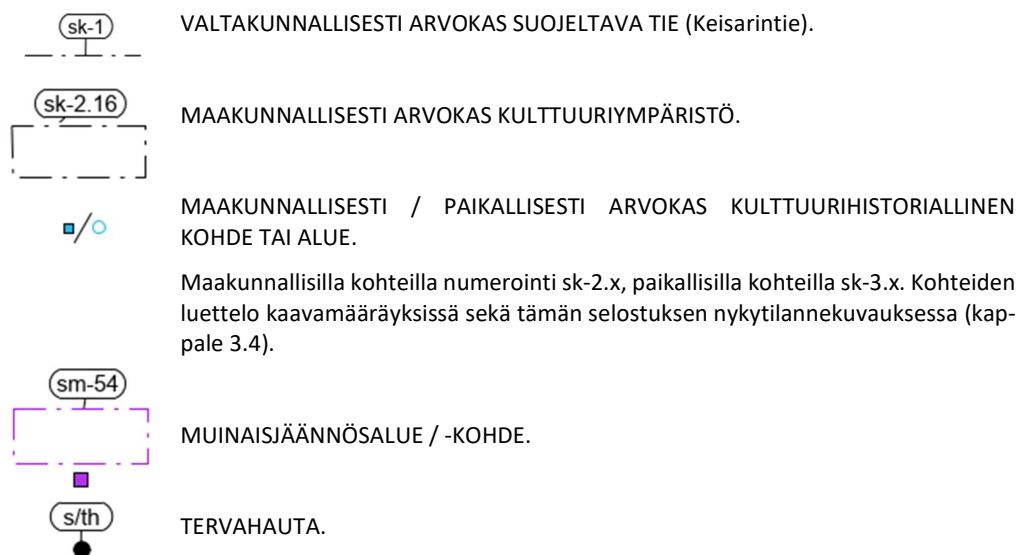
Kevyen liikenteen väylä on osoitettu maantien varteen Säräisniemelle. Väylä on pääosin olemassa oleva. Vesialueilla kulkee veneväyliä. Olevat ladut ja ulkoilureitit ovat ohjeellisia ulkoilureitteinä. Lisäksi Vaalan keskustan suunnasta Säräisniemen ulkoilureittiverkkoon on merkitty ulkoilureitin yhteystarve, jolla tarkoitetaan erityisesti latuyhteyden tarvetta myös muualla kuin järvellä. Reitti on esitetty suuntaa-antavana, eikä linjausta ole tarkistettu maastossa.

Erityisominaisuudet ja ympäristöarvot

Kaava-alueen erityisominaisuuksia ovat kulttuurihistorialliset alueet ja kohteet sekä muinaisjäänne-
nökset. Erityisesti Nimisjärven alueella on runsaasti muinaisjäänneksiä. Osalla muinaisjäänne-
stein alueita on jo olevaa rakentamista. Nämä rakennuspaikat on eritelty voimassa olevan kaavan mu-
kaisesti omilla merkinnöillään, joka sallii olemassa olevan toiminnan ja nykyisten rakennusten kor-
jaamisen. Uudisrakentaminen vaatii museoviranomaisten kuulemista alueen tarkempaa tutki-
mista.

Kulttuuriympäristön kohteet on esitetty kaavakartalla merkinnöillä:

Tervahautojen osalta merkinnässä määrätään, että kohdetta koskevista suunnitelmista on kuuluttava museoviranomaisia suojelutarpeen määrittämiseksi. Mikäli alueelle on maankäytön suunnitelmia (esim. reittitarpeita), tulee kuulla museoviranomaisia. Lisäksi tulee huomioida, että tiedot muinaisjäännöksistä täydentyvät ja muuttuvat uusien löytöjen ja tutkimusten myötä. Ajantasainen tieto alueen muinaisjäännöksistä löytyy Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäännösrekisteristä (osoitteessa www.kyppi.fi).

Alueella perinnebiotooppeja. Näiden ominaispiirteiden säilyttäminen on tärkeää elinympäristöjen biologisen monimuotoisuuden ja lajien sekä elinympäristöjen turvaamisen vuoksi.

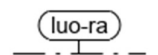
PERINNEBIOTOOPPI

Alueella on vanha tuulimylly, joka on esitetty voimassa olevan kaavan mukaisesti (tm).

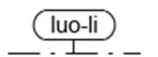
Oulujärven rannat ja saaret ovat ympäristöltään herkkää aluetta, jossa on lukuisia ominaispiirteitä. Länsirannalle ulottuu kolme Natura 2000 -verkoston aluetta (Painuanlahti, Oulujärven lintusaaret sekä Oulujärven saaret ja ranta-alueet). Oulujärven saaristot kuuluu myös rantojensuojeluohjelmaan. Lisäksi alueelle sijoittuu Painuanlahden Natura-alue, joka on myös lintuvesiensuojeluohjelman alue. Säräisniemi on maisemakokonaisuus (suojeluohjelma-alue). Säräisniemi on merkitty maakunnallisesti arvokkaana maisema-alueena, Rokuanvaaran valtakunnallisesti arvokas maisema-alue ulottuu kaava-alueen pohjoisosaan.

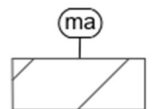
NATURA 2000-VERKOSTOON KUULUVA ALUE.

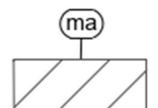
LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE.
Rantojensuojeluohjelma: Oulujärven saaristot.

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE.
Lintuvesiensuojeluohjelma: Painuanlahti

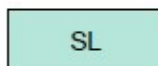

MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS ALUE.

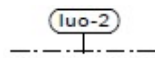

MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS ALUE.

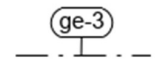
Alueelle sijoittuu kaksi luonnonsuojelualuetta, jotka ovat yksityisillä mailla olevia suojelualueita. Lisäksi alueelle ulottuu kaksi Suomen tärkeää lintualuetta (FINIBA). Muita ympäristöarvoiltaan keskeisiä alueita ovat tuuli- ja rantakerrostumat, arvokas harjualue, liito-oravalle suotuisa elinympäristö (voimassa olevan kaavan mukaisena) sekä laaja pohjavesialue. Lisäksi alueella on voimassa olevan kaavan mukaisesti luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita ja ympäristöarvoiltaan merkittäviä alueita.

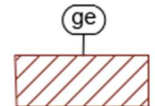
LUONNONSUOJELUALUE.

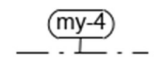
LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE.
Alueet ovat linnuston kannalta tärkeitä. Elinympäristön tilaa ei saa muuttaa tai heikentää. (FINIBA)

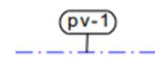
TUULI- JA RANTAKERROSTUMA.

ARVOKAS HARJUALUE.

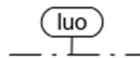

LIITO-ORAVALLE SUOTUISA ELINYMPÄRISTÖ.

VEDENHANKINTAA VARTEN TÄRKEÄ POHJAVESIALUE.

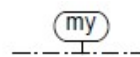
Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet on jaoteltu luonnonsuojelulain, metsälain ja vesilain mukaisiin luontotyyppisiin. Alueita koskee toimenpiderajoitus (maisematyölupa):

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE.

- l luonnonsuojelulain mukainen luontotyyppi
- m metsälain mukainen luontotyyppi
- v vesilain mukainen luontotyyppi

Ympäristöarvoiltaan merkittävät alueet on jaoteltu maisemaltaan, eläimistöltään ja kasvillisuudeltaan arvokkaiksi. Määräyksen mukaan luonnonympäristön ominaispiirteiden säilyttäminen tulee varmistaa rakentamisen ja ympäristönhoidon toimenpiteissä:

YMPÄRISTÖARVOILTAAN MERKITTÄVÄ ALUE.

- m maisemaltaan arvokas
- e eläimistöltään arvokas
- k kasvillisuudeltaan arvokas

Lisäksi alueelle sijoittuu Pyöriäsuon alue, joka on merkitty kaavakartalle Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan mukaisena.

6.3.3 Kaavamääräykset

Yleiskaavamääräyksissä on rakennuspaikkoja, tontteita, melun huomioimista, puustoa ja kasvillisuutta, rantatörmä, hiekkarantoja sekä rakennuksen korkeusasemaa koskevia määräyksiä.

YLEISKAAVAMÄÄRÄYKSET:

1. Rantaosayleiskaavaa voidaan käyttää ranta-alueella sijaitsevilla AP-, AP-1-, AP-2-, AM-, RA- ja Y-alueilla rakennuspaikoilla rakennusluvan myöntämisen perusteena MRL 72 § mukaisesti. Rakennuspaikat rantavyöhykkeellä on määritetty tilakohtaisesti. Muilla ranta-alueilla ei ole rakennusoikeutta, ellei kaavamerkinnöin ole toisin osoitettu.
2. Rakennuspaikan koko määräytyy rakennusjärjestyksen mukaisesti. Määräykset tontin vähimmäiskoosta koskevat vain uusia rakennuspaikkoja ja olevia rakennuspaikkoja silloin, kun tontin koko esim. lohkomisen vuoksi muuttuu. Kaavamääräykset eivät vähennä aiemmin myönnetyn rakennusluvan mukaista rakennusoikeutta, mikäli kyseinen rakennuslupa on edelleen voimassa.
3. AP- tai AM-merkinnällä olevat rakennuspaikat voidaan toteuttaa joko vakituksena tai loma-asuntona. Vanhojen, käytöstä poistuneiden maatilakeskusten osalta olemassa olevia tuotantorakennuksia ja niihin liittyviä talousrakennuksia ei oteta huomioon AP- tai RA-merkinnällä olevan rakennuspakan käytettyä rakennusoikeutta laskettaessa.
4. Uusille rakennuspaikoille tulee johtaa tonttitiet ensisijaisesti olemassa olevien pääsysteiden ja maantieliittymien kautta. Yleisten teiden varsilla tarvittavat liittymäluvut tai liittymän käyttötarkoituksen muutokset tulee hakea ennen rakennusluvan myöntämistä. Uusia teitä rakennettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei niiden rakentamisesta aiheudu merkittäviä maisemallisia vaurioita ja että pelto- ja niittyalueet säilyvät mahdollisimman yhtenäisinä kokonaisuuksina.
5. Rakennuspaikan puusto ja muu kasvillisuus on säilytettävä mahdollisimman luonnonmukaisena erityisesti rakennusten ja rantaviivan välisellä vyöhykkeellä. Myös vesialueella oleva rantavyöhyke pitäisi säilyttää luonnonmukaisena.
6. Jyrkille rantatörmille ja rantatörmien juuriin rakentaminen on kielletty. Rantatörmille ei saa rakentaa tieluiskia ja kulku rantaan tulee järjestää esim. portaiden avulla siten, ettei siitä aiheudu vyörymistä.
7. Yhtenäiset hiekkarannat tulee säilyttää eikä loma-asuntojen yhteyteen saa rakentaa aallonmurtajia.
8. Rakennettaessa Oulujärven rannalla kosteudelle alttiiden rakennusosien on oltava tason +124,50 m eli 1 m säännöstelyn ylimmän vedenkorkeustason yläpuolella (N60-korkeusjärjestelmässä) ja rakenteiden kestävyudessa otettava huomioon mahdolliset vesistön aiheuttamat rasitukset.
9. Rakennettaessa valta- ja kantateiden, rautateiden tai muun melua tuottavan kohteen läheisyyteen tulee ottaa huomioon valtioneuvoston antamat sisä- ja ulkomelutasoja koskevat ohjearvot tai kulloinkin voimassa olevat ohjeet ja määräykset. Uudisrakennuspaikoilla melusuojausten rakentaminen on kiinteistönomistajan tai -haltijan toteutettava.
10. Kaava-aineiston liitteessä olevaa edullisuusvyöhyketarkastelua voidaan käyttää poikkeamislupamenettelyn perusteluna käyttötarkoituksen muutoksia koskevilla kysymyksissä.
11. Nimisjoen patoa on säännöstelijällä oikeus hoitaa, huoltaa ja kunnossapitää.

Lisäksi on määrätty jätevesien käsittelystä kulloinkin voimassa olevien säännösten mukaisesti. Asuinkiinteistöjen osalle on määräys liittyä jätehuoltoon.

1. Rakennuslupahakemukseen tulee liittää jätevesien käsittelyä ja johtamista koskevat suunnitelmat sekä selvitys siitä, että laadultaan soveltuvaa talousvettä on riittävästi saatavissa.
2. Jätevesien käsittelyssä on noudatettava kulloinkin voimassa olevaa lainsäädäntöä ja -asetusta sekä Vaalan kunnan rakennusjärjestystä. Jätevedet on käsiteltävä alan asiantuntijan ja kunnan hyväksymän suunnitelman mukaan siten, ettei pohjavesiä ja pintavesiä saastuteta.
3. Jätevettä tuottava kiinteistö on liitettävä yleiseen viemäriin, jos se sijaitsee sellaisella viemäriverkoston alueella, jossa liittyminen on mahdollista.
4. Mikäli viemäriverkkoon ei ole mahdollista liittyä, tulee kaikki pysyvän asutuksen jätevedet käsitellä ensisijaisesti maapuhdistamolla tai tehdasvalmisteisella pienpuhdistamolla. Puhdistamoa voidaan käyttää joko kiinteistökohtaisesti tai keskittää useampia kiinteistöjä samaan puhdistamoon.
5. Loma-asuntoihin ja saunarakennuksiin tulee ensisijaisesti rakentaa kompostoiva käymälä tai kiinteällä säiliöllä varustettu kuivakäymälä. Tällöin pesuvedet voidaan käsitellä maahanimeytyksellä tai maasuodattimella. Mikäli loma-asuntoon tulee paineistettu vesi ja vesikäymälä, tulee jätevesien käsittely toteuttaa samantasoisesti kuin pysyvän asutuksen kohdalla. Rakennettaessa saariin vesikäymälä ei ole sallittu.
6. Asuinkiinteistöt tulee liittää jätelain mukaisesti jätehuoltoon.

6.3.4 Muut merkinnät

Olemassa olevien asemakaavojen ja ranta-asemakaavojen rajaukset on esitetty kaavakartalla. Tällä osayleiskaavalla ei kumota voimassa olevia asemakaavoja tai ranta-asemakaavoja.

ALUE, JOLLA ON VAHVISTETTU ASEMAKAAVA TAI RANTA-ASEMAKAAVA.

7 YLEISKAAVAN VAIKUTUKSET

Koska kyseessä on kaavapäivitys, vaikutusten arviointi tehdään pääosin suhteessa voimassa olevaan kaavaan. Valmisteluvaiheessa tehtävää kevyempää arviointia täydennetään ehdotusvaiheeseen mm. palautteen pohjalta.

7.1 Vertailevat tarkastelut

7.1.1 Muutos nykytilanteeseen

Kaava-alueen pohjakartta on vaihdettu, mikä tuo tarkkuutta rajauksiin ja merkintöihin. Kaavakartalle on haettu ajantasainen kiinteistöjaotus, minkä pohjalta rakennuspaikat on tarkistettu tilakohteisesti. Samalla on tarkistettu mahdolliset voimassa olevan kaavan virheet sekä tehty rakennuspaikkojen siirrot (poikkeamispäätöksien tai emätilalla tehtyjen muutosten pohjalta). Rantavyöhykkeen rajausta ei ole muutettu voimassa olevaan kaavaan verrattuna.

Kaavamuutoksen myötä muuttuu lomarakennuspaikkojen rakennusoikeus. Aiemmin rakennusoikeutta on 145 k-m² rakennuspaikkaa kohti, nyt kaavamääräyksen mukaisesti rakennusoikeutta on 200 k-m². Rakennusoikeuden lisäys on vahvistettu myös muilla Oulujärveä ympäröivillä osayleiskaava-alueilla, jotka on päivitetty (Manamansalo, Jaalanka, Kankari). Rakennusoikeuden lisäyksen ei katsota merkittävästi tuovan vaikutuksia alueelle. Voimassa olevan kaavan vahvistumisesta on kulunut aikaa, ja lomarakentaminen on muuttunut enemmän vakituisen asutuksen suuntaan: rakennukset ovat mm. varustellumpia kuin aiemmin. Rakennusoikeuden lisäämisellä mahdollistetaan myös piharakennukset, sillä loma-asuntojen varustelu on kasvanut myös tältä osin. Usealla loma-asukkaalla on esim. vene ja moottorikelkka, ja näiden säilytys niille varatuissa tiloissa on maiseman kannalta parempi ratkaisu kuin esim. pressukatokset.

Toinen muutos koskee kaavan maatilojen talouskeskuksia, joissa maatilatoiminta on lopetettu ja tilakeskus toimii joko vakituisena tai loma-asuntona. Kaavamääräyksellä sallitaan vanhojen tuotantorakennusten säilyttäminen ilman, että ne vähentävät muuta rakennusoikeutta. Tällä pyritään siihen, että tuotantorakennukset voidaan säilyttää ja samalla säilytetään maaseudun maisemakuvan kannalta tärkeää miljöötä.

7.1.2 Ympäristövaikutukset; vaikutukset luonnon- ja maiseman kannalta merkittäviin alueisiin tai kohteisiin

Kyseessä on voimassa olevan kaavan tarkistus, jossa ei ole lisätty mitoitusta. Uudet rakennuspaikat (8 kappaletta) ovat emätilaselvityksen tarkistuksen kautta tulevia. Tarkistuksessa rantaviiva on laskettu uudelleen ja muunneltu. Lisäksi on tarkistettu tämän hetken tilanne rakennettujen ja voimassa olevan kaavan rakentamattomien rakennuspaikkojen osalta. Tiedot on päivitetty taulukkoon, josta on katsottu mahdolliset rakennuspaikkojen lisäykset. Mitoituksen ylittäviin tai muihin voimassa olevassa kaavassa vahvistettuihin ratkaisuihin ei ole puututtu. Taulukossa näkyy myös voimassa olevan kaavan mukainen mitoitus (rakennuksia / muunneltu rantakilometri), jonka mukaan tila- ja emätilakohtainen laskenta on tehty.

Tämän vuoksi kaavaratkaisusta ei katsota aiheutuvan merkittäviä uusia ympäristövaikutuksia tai yhdyskuntataloudellisia vaikutuksia. Kaavaratkaisun tueksi on laadittu edullisuusvyöhyketarkastelu vakituisen asumisen ohjaamiseksi. Tällä tarkastelulla yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset on huomioitu siten, että jatkossakin kyläalueet voivat vahvistua, mutta

loma-asutuksen alueiden luonne ei muutu. Edullisuusvyöhykkeiden pohjalta toimittaessa säilytetään alueen elinolot ja elinympäristöt nykyisen kaltaisina, eikä uusia vaikutuksia alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ole odotettavissa.

Lähtötietojen ja muiden tarkentuneiden rajausten osalta on tarkistettu merkinnät. Osa luontoarvojen merkinnöistä on päällekkäisiä, mutta eivät ristiriitaisia.

Yleiskaavan tarkistuksella ei ole merkittäviä liikenteeseen kohdistuvia vaikutuksia. Kaavassa ei ole osoitettu uusia liikenneväyliä. Mikäli vakituinen asuminen alueella lisääntyy, voivat liikennemäärät lisääntyä vähäisessä määrin. Kaavaratkaisu turvaa osaltaan alueella sijaitsevan lentokentän kehittämismahdollisuudet.

Pääosa lähellä maantietä olevista rakennuspaikoista on jo toteutuneita. Rakennuspaikkojen osalla tulee huomioida kaavan yleismääräys melun ohjearvojen huomioinnista.

Natura-alueille tai suojeluohjelmiin kuuluville alueille ei sijoitu rakentamattomia rakennuspaikkoja, ja Natura-alueen saaret on esitetty suojelumerkinnöin tai virkistysalueina. Natura-alueen viereiset rannat ovat pääosin rakennettuja loma-asutuksen alueita, joten merkittäviä vaikutuksia ei odoteta myöskään Natura-alueelle. Uusia rakennuspaikkoja ei ole osoitettu Painuanlahden rannalle, joten Natura-alueeseen ei kohdistu uusia vaikutuksia voimassa olevaan kaavaan nähden. Oulujärven retkeilyalueelle kuuluvat alueet ovat virkistysalueina, mikä turvaa niiden käyttöä retkeily- ja ulkoilu-toiminnalle.

Perinnebiotooppialueiden rajaukset ovat osittain päällekkäisiä kolmen voimassa olevan kaavan mukaisen rakentamattoman rakennuspaikan kanssa. Näiden osalta perinnemaisema tulee huomioidavaksi, mikä rakennuspaikka otetaan käyttöön.

7.1.3 Valtakunnalliset ja seudulliset intressit

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja yleiskaavan sisältövaatimusten mukaiset toimivaan aluerakenteeseen, taloudellisuuteen, eheytyvään yhdyskuntarakenteeseen ja elinympäristön laatuun liittyvät tavoitteet on osaltaan huomioitu jo voimassa olevassa kaavassa, eikä kaava-alueella ole ollut ongelmia näiden suhteen. Lisäksi luonnon- ja kulttuuriympäristön sekä maiseman erityispiirteet on huomioitu kaavatyössä. Nyt päivitystyössä on kiinnitetty erityistä huomiota vakituiseen asumisen ohjaamiseen.

Osayleiskaavatyössä on huomioitu maakuntakaavan antamat lähtökohdat matkailulle sekä maiseman ja kulttuuriympäristöjen huomioinnille. Myös luonnonympäristöt antavat oman lähtökohdansa matkailulle ja virkistykselle sekä muulle alueiden käytölle. Maakuntakaavan yleismääräykset rantojen käytöstä ja liikenneturvallisuudesta eivät sinällään koske kaavamuutosta, koska olevia ja voimassa olevan kaavan mukaisia rakentamattomia rakennuspaikkoja ei olla muuttamassa.

7.1.4 Muiden tavoitteiden toteutuminen

Osayleiskaavan muutoksella on saavutettu kaavoitukselle asetetut tavoitteet. Kaavakartalle on päivitetty olevat ja rakentamattomat rakennuspaikat symbolein sekä korjattu rakennuspaikat oikeille tiloille kiinteistörajojen mukaisesti. Lisäksi on päivitetty kaavaan tehdyt poikkeamispäätökset ja rakennuspaikkojen siirrot, ja tarkistettu emätilaselvitys. Rakennuspaikkojen rakennusoikeus on esitetty aluevarauskohtaisesti, ja rakennusoikeutta on nostettu vapaa-ajanasutuksen osalla. Kaavamerkinnät on päivitetty ja samalla pohdittu kaavamerkintöjä koko Oulujärven alueiden osalta niin, että merkinnät voivat olla yhtenäiset muidenkin alueiden kaavapäivitysten myötä.

Pysyvän asutuksen ohjaustarpeen osalta keskusteltiin siitä, merkitäänkö alueita kaavakartalle. Kaavatyössä on päädytty siihen, että asutuksen osalla on esitetty vyöhykejako kaavaselostuksessa. Tätä voidaan käyttää pohjana, mikäli rakennuspaikkojen käyttötarkoitusta halutaan muuttaa (edellinen kappale).

Lisäksi kaavatyön lähtötiedot on päivitetty vastaamaan nykyistä tilannetta.

8 YLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN

8.1 Detaljikaavoitus, muu suunnittelu ja toteuttamistoimenpiteet

Kaava-alueelle ei ole esitetty uusia asemakaavoitettavia alueita. Yleiskaava ei kumoa alueella voimassa olevia asemakaavoja.

Kaava-alue on pääosin yksityisomistuksessa, joten kaavan toteuttaminen kustannuksineen tehdään pääosin yksityisten toimesta.

Uusien reittien osalta reittien lopullinen sijainti ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja maanmittaustoimituksilla.

Uuden voimajohdon osalta tarkempi vaikutusten arviointi ja suunnittelu tapahtuu ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja sähkömarkkinalain mukaisten menettelyjen yhteydessä.

Oulu, 31.5 2023

Sweco

Johanna Lehto

FM, suunnittelumaantiede

Jaakko Raunio

FM, maantiede

Lähdeaineisto:

FCG Suunnittelu ja tekniikka / Vaalan kunta 2015. Metsälamminkankaan tuulivoimapuiston yleiskaava, kaavaselostus.

Fingrid. Kantaverkon kehittämissuunnitelma 2019-2030. Osoitteessa: <https://www.fingrid.fi/kantaverkko/kehittaminen/kantaverkon-kehittämissuunnitelma/>

GTK, 2023. Happamat sulfaattimaat. <https://gtkdata.gtk.fi/Hasu/index.html> (luettu 3.5.2023)

Kainuun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi 2021-2023. Kainuun ELY-keskus.

Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Osoitteessa: <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx> (luettu 4.3.2020).

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Osoitteessa: http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Paikkatietoikkuna. Maanmittauslaitos. Osoitteessa: <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, 2011. Tulvariskien alustava arviointi Oulujoen vesistöalueella. POPELY/1/07.02/2011.

Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2020. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavat tausta-aineistoinen. Osoitteessa: <https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/aluesuunnittelu/maakuntakaavoitus>

SYKE. Karttapalvelu Karpalo. Osoitteessa: <https://www.wp2.ymparisto.fi/karpaloHtml5/html5viewer/?configBase=https%3a%2f%2fwww.wp2.ymparisto.fi%2fkarpaloHtml5%2fH5cfg%2f5jv2bT6Mv6a223nUT>

SYKE. Vesikartta. Osoitteessa: http://paikkatieto.ymparisto.fi/vesikarttaviewers/Html5Viewer_2_11_2/Index.html?configBase=http://paikkatieto.ymparisto.fi/Geocortex/Essentials/REST/sites/VesikarttaKansa/viewers/VesikarttaHTML525/virtualdirectory/Resources/Config/Default&locale=fi-FI

SYKE, Ykr-aineisto.

Suomen ympäristökeskus, 2021. Happamien sulfaattimaiden tunnistaminen on nyt entistä nopeampaa. [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Happamien_sulfaattimaiden_tunnistaminen_\(61902\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Happamien_sulfaattimaiden_tunnistaminen_(61902)) (luettu 3.5.2023)

SYKE, 2022. Pintavesien ekologinen tila.

Tilastokeskus. Osoitteessa: <https://www.stat.fi/til/index.html>

Vainio, M. ym., 2000. Kainuun perinnemaisemat. Kainuun ympäristökeskus, alueelliset ympäristöjulkaisut.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021) Pohjois-Pohjanmaa. <https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BDD153F7D-DCBB-4FF9-9659-5D59B3A4D382%7D/171101>

Valtioneuvosto 2017. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Osoitteessa: https://www.ymparisto.fi/fi-fi/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Maankayton_suunnittelujarjestelma/ [Valtakunnalliset_alueidenkayttotavoitteet](#)

Valtioneuvoston päätös 993/1992. Melutason ohjearvot.

Väylävirasto. Liikennemääräkartat. Osoitteessa: <https://vayla.fi/kartat/liikennemaarakartat> (luettu 2.3.2020).

Ympäristökarttapalvelu Karpalo 2.1 Osoitteessa: <https://wwwp2.ymparisto.fi/Karpalo/Silver-lightViewer.aspx>

Ympäristöministeriö, 1993: Maisema-aluetyöryhmän mietintö Osa I, Maisemanhoito. Ympäristöministeriön mietintö 66/1992.